

บทที่ ๒

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

๑. กรอบทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑.๑ สถานการณ์สารเสพติด

๑.๒ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด

๑.๓ พื้นที่เป้าหมายการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒. กรอบแนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒.๑ การแก้ไขปัญหายาเชิงคุณภาพ

๒.๒ การรักษาพื้นที่ที่สามารถควบคุมแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

๒.๓ การสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหา

๒.๔ การสร้างความตระหนักในฐานะเป็นเจ้าของปัญหาให้กับองค์กรท้องถิ่น

๓. เป้าหมายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๑ เป้าหมายรวม

๓.๒ เป้าหมายพื้นที่

๓.๓ เป้าหมายบุคคลและเครือข่าย

๓.๔ เป้าหมายการบูรณาการ

๔. ทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด

๕. ยุทธศาสตร์ แนวทาง กิจกรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๕.๑ ยุทธศาสตร์ด้าน Supply

๕.๒ ยุทธศาสตร์ด้าน Demand

๕.๓ ยุทธศาสตร์ด้าน Potential Demand

๕.๔ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ

๖. การบริหารจัดการและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓. หลักพุทธธรรมกับการป้องกันปัญหาสารเสพติด

๓.๑ หลักพุทธธรรม

๓.๒ มรณวาสธรรม ๔

๓.๓ อริยสัจ ๔

๓.๔ อิทธิบาท ๔

๓.๕ อริยมรรค ๘

๓.๖ ความซื่อสัตย์

๓.๗ ความรับผิดชอบ

๓.๘ ความขยันหมั่นเพียร

๓.๙ ความมีระเบียบวินัย

๔. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม

๔.๑ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับการจัดกิจกรรมเพื่อการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๔.๒ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันตามวิถี ชาวพุทธ

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

๒.๑ กรอบทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ความเป็นมาของกรอบทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด ๒๕๕๐ ได้ถูกกำหนดไว้ ดังนั้นทิศทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ คือ จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่ เฝ้าระวังและรักษาสภาพไม่ให้ปัญหายาเสพติดหวนกลับมารุนแรง สร้างความเข้มแข็งในการเอาชนะสารเสพติด ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหาของสารเสพติดว่าเป็นปัญหาสังคมและปัญหาของชาติ และเข้าร่วมการต่อสู้และเอาชนะสารเสพติดอย่างยั่งยืน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินงานระยะต่อไปขึ้นอยู่กับจัดการและความเอาใจจริงเอาใจในระดับพื้นที่ ชัยชนะและความยั่งยืนอยู่ที่ความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินที่จะยืนหยัดทางหลักของการเฝ้าระวังและการสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะสารเสพติดโดยใช้หมู่บ้าน ชุมชน เป็นศูนย์กลาง โดยหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนอย่างจริงจังต่อเนื่อง

กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว ระยะสั้นคือ จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ภายใต้อำนาจ “ปฏิบัติการรวมพลังไทยทั้งชาติ ขจัดสารเสพติด” ระยะยาวคือ สร้างความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาบรรลุมิติทัศน์เป้าหมายและตัวชี้วัดตามนโยบาย และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑ โดยกำหนดระยะเวลา Roadmap ๓ ระยะตามปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ช่วง เดือนปีงบประมาณ ๒๕๔๙ มุ่งขจัดปัญหาสารเสพติดที่ยังหลงเหลืออยู่ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสร้างกลไกเฝ้าระวังสารเสพติด

ระยะที่ ๒ ช่วงปีงบประมาณ ๒๕๕๐ มุ่งเน้นการเฝ้าระวังและสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน*

๒.๑.๑ สถานการณ์ยาเสพติด

๒.๑.๑.๑ ด้านยาเสพติด

๑) ปี ๒๕๕๐ ปริมาณยาเสพติดที่มีการค้าและแพร่ระบาดภายในประเทศ ยังคงเป็นยาเสพติดที่ผลิตในต่างประเทศ และในประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก โดยปริมาณการผลิต ยังคงมีปริมาณใกล้เคียงกับปี ๒๕๔๙ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผลิตยาบ้าในพม่า กัญชาใน สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนี้การผลิตยาเสพติดประเภทต่าง ๆ เช่น เฮโรอีน และประเภท club drugs จะมีพัฒนาการที่ชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยจะต้องเผชิญหน้ากับยาเสพติดที่ หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ ยาเสพติดที่คาดว่าจะจะเป็นปัญหาด้านการแพร่ระบาด คือยาบ้า กัญชา เฮโรอีน สารระเหย และประเภท club drugs

๒) เครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับ เครือข่ายการค้าในประเทศไทยจะมีบทบาทในด้านการค้าตามแนวชายแดน และจะส่งผลต่อการค้า และแพร่ระบาดในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว กัมพูชา และประเทศจีนสถานะดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยจะเพิ่มบทบาท ในฐานะ ประเทศทางผ่านของยาเสพติดมากขึ้น รวมทั้งการกระจายตัวของความเคลื่อนไหวด้านยาเสพติด สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัวในพื้นที่ของทั้ง ๓ ประเทศข้างต้น

๓) ความร่วมมือด้านยาเสพติดระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้ม ที่จะเพิ่มระดับของการปฏิบัติการมากขึ้น เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดผลในระดับปฏิบัติได้ อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น หากแต่ข้อจำกัดของความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งสภาพปัญหาภายใน

*ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติด, กรอบทิศทางการแก้ไขปัญหาสารเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติด, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

ของประเทศเพื่อนบ้านในแต่ละประเทศ คงยังไม่สามารถที่จะยกระดับความร่วมมือด้านยาเสพติด จนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ยาเสพติดในระดับยุทธศาสตร์ได้

๔) การลักลอบนำเข้ายาเสพติด บริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ยังเป็นปัญหาที่สำคัญ ภาคเหนือเป็นพื้นที่หลักของการนำเข้า คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๗ รองลงมา ได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ตามลำดับ พื้นที่ของจังหวัดที่มีปัญหาการนำเข้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสิ้น ๑๑ จังหวัด ๒๑ อำเภอ

๒.๑.๒ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด

๑) หลังจากการประกาศชัยชนะกับยาเสพติดปี ๒๕๔๖ พบว่าในจำนวนผู้เข้ารับ การบำบัดรักษาเป็นผู้เสพยาผิดรายใหม่ประมาณร้อยละ ๑๖.๘ รายเก่าประมาณร้อยละ ๘๓.๒ และเป็นผู้เสพยาผิดประมาณร้อยละ ๑๒.๒ ในด้านผู้ค้าที่ถูกจับกุม พบว่ามีผู้ค้ารายใหม่ประมาณร้อยละ ๑๑ รายเก่าประมาณร้อยละ ๒๕

๒) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกลุ่มใหม่ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชน ทั่วประเทศ มีเยาวชนในช่วงอายุ ๑๓-๑๘ ปี ประมาณ ๔.๓ ล้านคน และที่มีโอกาสเสี่ยงสูง เนื่องจาก อยู่ในเงื่อนไขสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน หากไม่มีมาตรการป้องกันที่ดี พอและต่อเนื่องเยาวชนเหล่านี้อาจจะกลายเป็นผู้ค้า / ผู้เสพ ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาเสพติดหวน กลับมาอีก

๓) การกระจายตัวของการค้ายาเสพติดระดับแพร่ระบาดรายย่อยที่เป็นกลุ่ม การค้าใหม่ในพื้นที่ต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะเป็นปรากฏการณ์สำคัญของการค้ายาเสพติดในระยะ ต่อไป ซึ่งจะทำให้อาจเกิดการกระจายตัวของการค้าและแพร่ระบาดที่เพิ่มขึ้นในหลายพื้นที่

๒.๑.๓ พื้นที่เป้าหมายการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑) พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กรุงเทพมหานคร ถูกจัดให้เป็นพื้นที่การค้าและการแพร่ระบาดที่มีความ สลับซับซ้อน และหลากหลายแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นของประเทศ รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของ การแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดใหม่ ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ทางผ่านของยาเสพติดไปจำหน่ายยัง ต่างประเทศและกระจายไปยังพื้นที่อื่นในประเทศ โดยเฉพาะรอยต่อกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล สำหรับในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะพบปัญหาสำคัญคือ ปัญหาการค้าขายปลีกและขาย ส่งรายย่อย ซึ่งมีการซื้อขายในชุมชนต่าง ๆ เกือบทุกชุมชนแต่ส่วนใหญ่จะไม่เก็บยาเสพติดไว้ที่ตัว แต่จะตกลงมอบยาเสพติดตามจุดนัดพบต่าง ๆ ยาบ้ายังเป็นตัวยาสำคัญที่มีการลักลอบ ค้าและแพร่ ระบาด รองลงมา คือ กัญชาและเฮโรอีน รวมทั้งยาเสพติดชนิดใหม่ (Club drugs) มีการแพร่ระบาด ในสถานบริการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น จากสถิติการจับกุมที่ผ่านมา พบว่าการจับกุมยาเสพติด

ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สูงถึง ๑,๘๕๖ คดี ซึ่งสูงที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ สำหรับปัญหาการเสพยาเสพติดมีทั้งผู้เสพยาเก่าที่ยังไม่ได้เข้ารับการบำบัดรักษาและผู้เสพยาใหม่ที่เป็นเยาวชนเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของการแจ้งข้อมูลข่าวสารภาคประชาชน พบว่าพื้นที่กรุงเทพมหานครแจ้ง เข้ามามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ของประเทศ รองลงมา คือ ภาคกลาง โดยเฉพาะในเขตปริมณฑล

๒) พื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาเสพยาเสพติดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังปรากฏว่ามียาเสพติดแพร่ระบาดหลัก ได้แก่ พืชกระท่อม ยาแก้ไอ ยาบ้า โดยพื้นที่แพร่ระบาด มีทั้งในพื้นที่เขตเมืองและชนบทรอบนอก ซึ่งจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ทำให้การปฏิบัติงานในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชนบทรอบนอกมีความยากลำบาก ไม่สามารถปฏิบัติได้โดยสะดวก เช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ในส่วนของปัญหาผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติด ยังมีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขต่อการขยายตัวของปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติด

๒.๒ กรอบแนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. ๒๕๕๐

การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา เน้นการควบคุมปัญหาและลดความรุนแรงของปัญหาไม่ให้กระจายตัว ซึ่งทำให้อาการเสพยาเสพติดลดลง จนไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตโดยปกติของประชาชน และเพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๐ ของทุกหน่วยงานเกิดความต่อเนื่องและมีทิศทางเดียวกัน จึงได้กำหนดกรอบความคิดในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

๑) การแก้ไขปัญหายาเชิงคุณภาพ ในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาต่อเนื่องซ้ำซาก (ผู้ค้า/ผู้เสพยา/พื้นที่) ที่ดำรงอยู่เป็นเวลาหลายปี

๒) การรักษาพื้นที่ที่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้แล้วมิให้สารเสพติดหวนกลับมาอีก

๓) การสร้างความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหายาโดยผนวกและบูรณาการงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดเข้ากับการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน

๔) การสร้างความตระหนักในฐานะเป็นเจ้าของปัญหาให้กับองค์กรระดับท้องถิ่น พลังแผ่นดินในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปี ๒๕๕๐ เนื่องจาก เป็นปีที่จะมีการเฉลิมฉลองพระชนมายุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบรอบ ๘๐ พรรษา มีกรอบความคิดรวบยอดของการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้ “พลังแผ่นดิน ท้องถิ่น ประชา ร่วมเฝ้าระวังปัญหา ขจัดยาเสพติด” ภายใต้คำขวัญ “ปลอดยา ปลอดทุกข์ ปลอดภัย ชุมชนไทย ร่วมใจ เฝ้าระวัง”

๒.๓ เป้าหมาย

๒.๓.๑ เป้าหมายรวม

เพื่อดำรงรักษาสถานภาพยาเสพติดในพื้นที่ที่แก้ไขปัญหามาได้แล้ว และสร้างความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหให้กับพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

- ๑) มุ่งเน้นแก้ไขปัญหายาที่ยังหลงเหลืออยู่อย่างต่อเนื่อง
- ๒) เฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในทุกพื้นที่
- ๓) วางรากฐาน จัดระบบ กลไกการแก้ไขปัญหายาตามเป้าหมายที่กำหนดในแต่ละพื้นที่ให้เอื้อต่อการดำเนินงานในพื้นที่ ๑๕ จังหวัดและกรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเป้าหมาย
- ๔) เสริมสร้างและขยายจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งประเภทต่าง ๆ และจัดระบบเฝ้าระวัง รวมทั้งเริ่มต่อยอดการแก้ไขปัญหายาเสพติดกับปัญหาพื้นฐาน เพื่อให้เป็นหมู่บ้านยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมในแต่ละพื้นที่
- ๕) การค้า การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ที่ยังเป็นปัญหาต่อเนื่องซ้ำซากลดลงจนกลายเป็นพื้นที่เฝ้าระวังสถานการณ์ปกติ

๒.๓.๒ เป้าหมายพื้นที่

ดำเนินการต่อเป้าหมายในพื้นที่ที่ปรากฏปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซ้ำซาก เช่น พื้นที่นำเข้า พื้นที่การค้า พื้นที่แพร่ระบาด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยเสี่ยงสูง และพื้นที่ปัญหาเฉพาะเรื่อง

๒.๓.๓ เป้าหมายบุคคลและเครือข่าย

ดำเนินการต่อเป้าหมายบุคคลที่มีพฤติกรรม หรือมีแนวโน้มการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง ซ้ำซาก เช่น นักค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยงสูง

๒.๓.๔ เป้าหมายบูรณาการ

- ๑) บูรณาการแผนงาน งบประมาณ และการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีคุณภาพทั้งในระดับแนวตั้ง คือ ส่วนกลาง และพื้นที่ และแนวนราบ คือ ภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับในพื้นที่
- ๒) บูรณาการเป้าหมาย แนวทาง การดำเนินงานระหว่างแผนงานยาเสพติดร่วมกับแผนงานการแก้ไขปัญหายาพื้นฐานในด้านอื่น ๆ ของประเทศ

๒.๔ ทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๐

เพื่อให้กรอบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๐ ของทุกหน่วยงานมีทิศทางเดียวกัน จึงกำหนดทิศทางหลัก ๕ ประการ ดังนี้

- ๑) มุ่งการแก้ไขปัญหางานโดยเน้นคุณภาพ ให้เกิดความยั่งยืนเป็นหลัก ไม่เน้นงานในลักษณะเชิงปริมาณ
- ๒) มุ่งแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ที่ยังมีปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซ้ำซาก ทั้งที่เป็นพื้นที่นำเข้า และส่งออก พื้นที่เก็บพัก พื้นที่ที่ยังมีการค้าและแพร่ระบาด รวมทั้ง พื้นที่ ที่มีสถานการณ์พิเศษ
- ๓) มุ่งแก้ไขปัญหามุคคลและเครือข่ายที่ยังคงมีพฤติกรรมค้ายาเสพติดทุกระดับ ที่ยังไม่ถูกดำเนินการ
- ๔) มุ่งแก้ไขปัญหามั่วสุม โดยบูรณาการงานบำบัดรักษาทุกระบบ ให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน สร้างสมดุลระหว่างปริมาณที่ต้องบำบัดรักษากับการให้บริการบำบัดรักษาของทุกภาคส่วน
- ๕) มุ่งต่อ ยอดการแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้วยการแก้ไขปัญหามาพื้นฐานให้สามารถผนวกเข้าด้วยกัน เพื่อสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างถาวร
- ๖) มุ่งรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และป้องกันยาเสพติดเชิงรุก เพื่อสร้างความตื่นตัวของประชาชนทั่วประเทศในการเฝ้าระวังและป้องกันกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จริงจัง ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง
- ๗) มุ่งพัฒนาความร่วมมือด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับประเทศเพื่อนบ้าน ให้ขยายผลไปสู่การปฏิบัติยิ่งขึ้น
- ๘) มุ่งเสริมสร้างพลังแผ่นดิน ท้องถิ่น - ชุมชนในการเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพื้นที่ที่สามารถแก้ไขและควบคุมสถานการณ์ปัญหาสารเสพติดได้แล้ว
- ๙) พัฒนาระบบบริหารจัดการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลงานยาเสพติดแบบบูรณาการทุกระดับ ทั้งในด้าน ข้อมูล แผนงาน และงบประมาณ การกำกับ ติดตามผล การพัฒนาบุคลากร พัฒนางานวิชาการ และเทคโนโลยี และพัฒนาขีดความสามารถองค์กรบริหารจัดการในระดับ จังหวัด อำเภอ โดยให้มีการพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ให้เป็นกลไกชี้สถานะปัญหายาเสพติด โดยใช้วิทยาการที่เหมาะสมมาใช้ในการกิจต่าง ๆ

๒.๕ ยุทธศาสตร์ แนวทาง กิจกรรม

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๐ มีแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาทั้ง ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

๒.๕.๑ ยุทธศาสตร์ด้าน Supply

๑. เป้าหมาย

๑.๑ เป้าหมายพื้นที่

- ๑) พื้นที่ที่ยังคงปัญหาต่อเนื่อง ช้ำซาก
 - พื้นที่จุดพักยาเสพติดต่อเนื่อง ช้ำซาก
 - จุดตรวจ/ด่านที่มีการนำเข้ายาเสพติดต่อเนื่อง ช้ำซาก
 - พื้นที่แหล่งค้าและแพร่ระบาดยาเสพติดช้ำซาก
- ๒) พื้นที่หมู่บ้านตามช่องทางชายแดน
- ๓) พื้นที่ที่เคยมีพฤติการณ์นำเข้า หรือเก็บพัก หรือค้าแพร่ระบาดยาเสพติด หรือเคยมีการผลิตและปลูกพืชเสพติด และปัจจุบันสามารถแก้ไขปัญหา และควบคุมปัญหาได้แล้วรวมถึงพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาเกิดขึ้น
- ๔) พื้นที่ระวังป้องกันนอกประเทศ เช่น พื้นที่แหล่งผลิต แหล่งพักยา

๑.๒ เป้าหมายบุคคลและเครือข่าย

- ๑) บุคคลผู้ที่ยังคงมีพฤติการณ์ค้ายาเสพติดระดับต่าง ๆ ของจังหวัดภาคและประเทศหรือที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดในพื้นที่
 - ผู้ที่มีพฤติการณ์ค้ายาเสพติดระดับเครือข่าย
 - ผู้ที่มีพฤติการณ์ค้ายาเสพติดรายสำคัญ
 - ผู้ที่มีพฤติการณ์ค้ายาเสพติดรายย่อย
 - ผู้ที่มีพฤติการณ์และได้รับการร้องเรียนจากประชาชน
 - ผู้ที่มีพฤติการณ์ค้ายาเสพติด และอยู่ในระบบต้องโทษ
 - ผู้ที่มีพฤติการณ์ปลูกและสนับสนุนการปลูกพืชเสพติด
- ๒) บุคคลตามหมายจับที่มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.
- ๓) บุคคลหรือข่ายงานการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ
- ๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติการณ์ค้าหรือเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด
- ๕) บุคคลเป้าหมายเฉพาะ ประเทศเพื่อนบ้าน ชนกลุ่มน้อย

๒. แนวทาง/กิจกรรมหลัก แบ่งเป็น ๖ แนวทางได้แก่

๒.๑ แนวทางการควบคุมพืชเสพติด คือ การสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติดต่าง ๆ ที่มีการปลูกในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ และดำเนินการควบคุมโดยการตัดทำลาย และรวมถึงการศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่การปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ทดแทนการปลูกพืชเสพติด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการเลิกปลูกพืชเสพติดในพื้นที่

กิจกรรมหลักที่ ๑ การสำรวจพื้นที่ปลูกพืชเสพติดค้นหาและพิสูจน์ทราบพื้นที่ปลูกพืชเสพติดตามข้อมูลข่าว และสถานการณ์

กิจกรรมหลักที่ ๒ การควบคุมและเฝ้าระวังพื้นที่ปลูกพืชเสพติดป้องกันปราบปรามเพื่อยับยั้งการปลูกพืชเสพติดในพื้นที่/หมู่บ้านเป้าหมาย ตลอดจนส่งเสริม/พัฒนาความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานและทางเลือกทดแทนการปลูกพืชเสพติดปราบปรามโดยการตัดทำลายพืชเสพติด และบังคับใช้กฎหมายกับผู้ปลูกรวมถึงผู้สนับสนุนการปลูกพืชเสพติดประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการลดพื้นที่การปลูกพืชเสพติด

กิจกรรมหลักที่ ๓ การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการควบคุมพืชเสพติดพัฒนางานวิชาการ/วิจัยและเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างและขยายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศหน่วยรับผิดชอบ : หลักกองทัพบก กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงาน ป.ป.ส. ศตส.จ./กทม. รอง กองบัญชาการทหารสูงสุด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

๒.๒ แนวทางการพัฒนางานการข่าวยาเสพติด

กิจกรรมหลักที่ ๑ การจัดระบบงานการข่าวและศูนย์รวมการข่าวยาเสพติดจัดระบบงานการข่าวยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ โดย มีกลไกบริหารจัดการงานการข่าวทั้งในระดับประเทศ/ภาค/จังหวัด มีชุดปฏิบัติงานการข่าวของหน่วยต่าง ๆ มีการจัดความสัมพันธ์งานการข่าวอย่างเหมาะสม มีการพัฒนาเทคนิคการหาข่าว มีการประมวล วิเคราะห์ข่าวสารเพื่อให้ทุกหน่วยใช้ประโยชน์ มีการจัดตั้งศูนย์รวมข่าวตามแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ มีการจัดทำแผนการข่าวและบริหารจัดการงบประมาณการข่าวของทุกหน่วย ให้สนับสนุนภารกิจซึ่งกันและกันไม่ซ้ำซ้อนกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของงานการข่าว

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนางานการข่าวพัฒนาเทคนิคและเทคโนโลยีด้านการข่าวพัฒนาแนวทาง วิธีการและรวบรวมงานการข่าวกิจกรรมหลักที่ ๑ การผลิตข่าวกรองประเภทต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์ เช่น ในระดับจังหวัด/ภาค/ประเทศ รวมทั้งระดับแผนยุทธการ เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติแต่ละช่วงหน่วยงานรับผิดชอบ:หลัก สำนักงาน ป.ป.ส.รองกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ปปง. กรมศุลกากร กรมสรรพากร กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย และศตส.จ./กทม.

๒.๓ แนวทางสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน คือการดำเนินการสกัดกั้นยาเสพติด ตามแนวชายแดน มิให้ผ่านเข้ามาในประเทศ มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามแนวชายแดนดำเนินการต่อพื้นที่ที่มีปัญหาต่อเนื่อง ช้าช้าก โดย ต้องกำหนดลำดับความเร่งด่วน และ จัดกำลังปฏิบัติการฯ เข้าดำเนินการต่อพื้นที่เป้าหมาย ตามบทบาทที่รับผิดชอบเพื่อลดระดับการนำเข้ายาเสพติดให้มากที่สุด ให้ออกแผนยุทธการสกัดกั้นฯ กำหนดพื้นที่ปฏิบัติการเฉพาะ เสริมกำลังปฏิบัติการชัดเจน และเพียงพอ ใช้มาตรการที่หลากหลายตามความเหมาะสม จัดระบบบริหารจัดการในพื้นที่เฉพาะ และวัดผลการดำเนินงาน จนสามารถลดระดับปัญหาการนำเข้าได้อย่างแท้จริง ฯลฯ ดำเนินการ ต่อพื้นที่ปัญหาที่สามารถควบคุมได้ โดยเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้มีส่วนร่วมสกัดกั้นยาเสพติด โดย จัดระเบียบชุมชน จัดตั้งจุดตรวจเวรยามชุมชน ดูแลการเข้าออกชายแดน การเฝ้าระวังยาเสพติดในหมู่บ้าน เสริมความเข้มแข็งให้กับผู้นำและอาสาสมัครชุมชนดำเนินการต่อผู้ค้า/ผู้เสพในชุมชน เสริมการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ฯลฯ รวมทั้งจัดกำลังปฏิบัติการของรัฐลาดตระเวน เฝ้าตรวจในพื้นที่รอยต่อ ระหว่างหมู่บ้าน ในการมองการแก้ไขปัญหายาชายแดนระยะยาวและเกิดความต่อเนื่อง

กิจกรรมหลักที่ ๒ การสกัดกั้นยาเสพติด ตามช่องทางหมู่บ้านชายแดนการกำหนดช่อง ทางเป้าหมาย ที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดการจัดกำลังปฏิบัติการสกัดกั้นตามช่องทางหมู่บ้านชายแดน

กิจกรรมหลักที่ ๓ การสกัดกั้นยาเสพติด ณ ด่านถาวร/จุดตรวจปรนและพื้นที่บริเวณใกล้เคียงจัดกำลังปฏิบัติการปราบปรามของหน่วยต่าง ๆ เข้าดำเนินการสกัดกั้นยาเสพติดตรวจค้นบุคคล สัมภาระ ยายพาหนะที่เข้า ออกประเทศพัฒนาความพร้อมเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์การสกัดกั้นฯ ระบบข้อมูลที่สามารถตรวจสอบ เชื่อมโยง กับข้อมูลกลางให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิจกรรมหลักที่ ๔ การสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติดพื้นที่ตอนในการตั้งจุดตรวจจุดสกัดยาเสพติดพัฒนาความพร้อมเจ้าหน้าที่ เครื่องมืออุปกรณ์การสกัดกั้นฯ ระบบข้อมูลที่สามารถตรวจสอบ เชื่อมโยง กับข้อมูลกลางให้มีประสิทธิภาพ

กิจกรรมหลักที่ ๕ การจัดทำแผนยุทธการสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่สำคัญการสนธิกำลังและดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายที่กำหนดตามยุทธการ โดยกำหนดเฉพาะพื้นที่ ตามห้วงเวลาที่มีการจัดการ

กิจกรรมหลักที่ ๖ การจัดทำแผนหลักสกัดกั้นยาเสพติด โดยจัดทำแผนหลักสกัดกั้นยาเสพติดชายแดน ฯ เป็นแผนระยะยาว ๔ ปี (ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ขยายพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุมทุกตำบลที่มีเขตติดต่อกับชายแดน เพื่อให้เป็นแผนแม่บทหน่วยงานรับผิดชอบ : หลักกองทัพบก กองทัพเรือ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร และ ศตส.จ./กทม.รอง กองทัพเรือ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน และสำนักงานตำรวจแห่งชาติสนับสนุนกระทรวงมหาดไทย สำนักงาน ป.ป.ส.

๒.๔ แนวทางการปราบปรามการค้ายาเสพติด คือแนวทางที่มุ่งดำเนินการต่อกลุ่มการค้า ยาเสพติดระดับต่าง ๆ เพื่อทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดทุกระดับ มีกิจกรรมหลักดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติดระดับสำคัญมุ่งเน้นกรอบการปฏิบัติโดยขยายผลการสืบสวนสอบสวนการพัฒนาศักยภาพ เทคนิค และวิธีการในการสืบสวนและขยายผล

กิจกรรมหลักที่ ๒ การปราบปรามการค้ายาเสพติดระดับแพร่ระบาดมุ่งเน้นกรอบการปฏิบัติ โดยขยายผลการสืบสวนสอบสวนในทุกคดี การพัฒนาศักยภาพ เทคนิค และวิธีการในการสืบสวนสอบสวนและขยายผลกิจกรรมหลักที่ 3 การดำเนินการทางทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดการดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สิน โดยมุ่งเน้นการสืบสวนทางด้านทรัพย์สินควบคู่การสืบสวนพฤติการณ์ค้ายาเสพติดบูรณาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินในคดียาเสพติดกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบสำนวนคดีตรวจสอบทรัพย์สิน โดยเฉพาะจังหวัดละ ๑ ชุด

กิจกรรมหลักที่ ๓ การดำเนินการแจ้งข้อมูลประชาชนกระตุ้นให้ชุมชน และสังคมทั่วประเทศ ทำหน้าที่เฝ้าระวังยาเสพติดในพื้นที่โดยการแจ้งข้อมูล ข่าวสารการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ ผ่านช่องทางที่กำหนดให้สาธารณะสามารถแจ้งได้จัดระบบเชื่อมต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน เป็นศูนย์ประสานงานข่าวสารที่ได้จากการรับแจ้ง และดำเนินการตรวจสอบ กลับกรองให้รอบคอบ ก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติการต่อไป

กิจกรรมหลักที่ ๔ การพัฒนาและประสานกระบวนการบังคับใช้กฎหมายพัฒนากฎหมายและจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานให้เอื้อต่อการปราบปรามนักค้ายาเสพติดประสานกำกับ ติดตามกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติด

กิจกรรมหลักที่ ๕ การพัฒนาวิชาการตรวจวิเคราะห์สารเสพติดและวัตถุพยานพัฒนาระบบฐานข้อมูล เทคนิค วิธีการ แลกเปลี่ยน เชื่อมโยง ประมวล วิเคราะห์ข้อมูลการตรวจวิเคราะห์สารเสพติด และวัตถุพยานพัฒนาสถานตรวจพิสูจน์ยาเสพติดในประเทศและต่างประเทศ

หน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ปปง. สำนักงาน ป.ป.ส. และศตส.จ./กทม. รอง กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน สำนักงานปปง. กรมศุลกากร กรมสรรพากร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ และสำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุนกระทรวงการต่างประเทศ และศตส.จ./กทม.

๒.๕ แนวทางการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ผ่านกระบวนการยุติธรรมให้กลับคืนสู่สังคม คือการดำเนินการต่อกลุ่มผู้ที่ถูกคุมประพฤติ และผู้ที่เคยมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้สามารถละเลิกยาเสพติดอย่างถาวร มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การดำเนินการตามโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน ส่งเสริมแนวทางการให้ผู้มีพฤติกรรมแพร่ระบาดรายย่อย เลิกพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยสันติ โดย นำเข้าโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน เพื่อปรับทัศนคติ และสนับสนุน ช่วยเหลือในการดำรงชีพอย่างสุจริต พอเพียง ภายใต้การดูแลของชุมชน และให้ดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมายต่อบุคคล ที่กลับไปกระทำผิดอีก

กิจกรรมหลักที่ ๒ การดำเนินการตามโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน เพื่อคืนคนดีสู่สังคมส่งเสริม และประยุกต์ใช้ โครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน เพื่อคืนคนดีสู่สังคมมาดำเนินการกับกลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมค้ายาเสพติดที่ถูกคุมประพฤติ และ ผู้ที่เคยค้ายาเสพติดและกำลังจะได้รับ การปล่อยตัวจากเรือนจำด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น การพักโทษ การนิรโทษ การพ้นความผิด

กิจกรรมหลักที่ ๓ การส่งเสริมและบูรณาการแก้ไขปัญหายาเสพติดกับปัญหาพื้นฐานในกลุ่มประชาชนเป้าหมายการแพร่ระบาดส่งเสริม และพัฒนากระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลดังกล่าวข้างต้น ให้สามารถกลับสู่การดำรงชีวิตได้อย่างปกติในสังคมภายหลังออกจากเรือนจำ/ที่คุมขัง ทั้งการช่วยเหลือด้านอาชีพ การยอมรับจากสังคม การสร้างค่านิยมดำรงชีวิตอย่างพอเพียง การรวมกลุ่มให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ฯลฯ โดยมีกระบวนการติดตาม ดูแลจากส่วนต่าง ๆ อย่างทั่วถึงหน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก กรมคุมประพฤติ และกรมราชทัณฑ์ รอง กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทยและสำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุน ศตส.จ./กทม.

๒.๖ แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ คือการดำเนินการแสวงหาสร้างเสริมและพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การแสวงหาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศการเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศ การศึกษาดูงาน การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ

การประสานแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาสัมพันธกับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดในประเทศ สปป.ลาว และกัมพูชา การพัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย ในการดำเนินคดียาเสพติดระหว่างประเทศ

กิจกรรมหลักที่ ๒ การส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาศักยภาพประเทศเพื่อนบ้านในด้านยาเสพติด ได้แก่ กฎหมาย การข่าว การสกัดกั้น การปราบปราม การปฏิบัติการร่วม และเครื่องมือ ฯลฯ เพื่อทำลายโครงสร้างการผลิตและนำเข้ายาเสพติด และการแก้ไขปัญหายาเสพติด

กิจกรรมหลักที่ ๓ การส่งเสริมและพัฒนาการพัฒนาทางเลือกโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้านการพัฒนาศักยภาพด้านการพัฒนาทางเลือกและโครงการพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ ให้แก่ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งเสริมสร้างและขยายความร่วมมือระหว่างประเทศในการควบคุมพืชเสพติดหน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก กระทรวงการต่างประเทศและสำนักงาน ป.ป.ส. รอง กองทัพบก กองบัญชาการทหารสูงสุด และ ศตส.จ.กทม. สำหรับการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติการ ของมาตรการ Supply ในแต่ละห่วงของปฏิบัติการฯ ให้กำหนดเป้าหมายจากระบบข่าวที่รวบรวมและวิเคราะห์ได้ ที่ผ่านการกลั่นกรองตรวจสอบอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับปัญหาในแต่ละพื้นที่

๒.๕.๒ ยุทธศาสตร์ Demand

๑. เป้าหมาย

๑.๑ เป้าหมายจำนวนบุคคล

จำนวนผู้เข้าบำบัดรักษาในภาพรวมทั้ง 3 ระบบ จำนวน ๖๗,๕๐๐ คน แยกเป็นระบบสมัครใจ จำนวน ๒๐,๐๐๐ คนจำนวนของผู้บำบัดฯ ระบบสมัครใจแยกเป็นคนไข้นอก และคนไข้ในยอดจำนวนของการติดตามผลและการสนับสนุน ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ ในระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด จำนวน ๓๐,๐๐๐ คนจำนวนของผู้เข้าบำบัดในระบบบังคับบำบัดแยกเป็นการควบคุมแบบเข้มงวด และ แบบไม่เข้มงวด และแบบไม่ควบคุมตัว ระบบต้องโทษ จำนวน ๑๗,๕๐๐ คน จำนวนของผู้เข้าบำบัดในระบบต้องโทษ จำนวนผู้ผ่านการบำบัด ที่สามารถติดตามผลได้ร้อยละ ๕๐ ของผู้ผ่านการบำบัดรักษาครบกำหนด ยอดจำนวนของผู้ผ่านการบำบัดฯ ในระบบบังคับฯ ที่จะต้องติดตามผลสนับสนุนช่วยเหลือให้สามารถคืนสู่สังคมได้เป็นปกติ

๑.๒ เป้าหมายการพัฒนา

การพัฒนาสถานบำบัดรักษาเพิ่มเติมในระบบบังคับบำบัด ๑๕ แห่ง ๆ ละ ๑๐๐ คน การจัดหาสถานที่บำบัดประเภท Hardcore ๑,๕๐๐ คน การจัดทำสถานบำบัดให้ได้รับมาตรฐาน HA เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๓๐ (ประมาณ ๗๗ แห่ง) เพิ่มประสิทธิภาพการนำเข้าข้อมูล

บสศ. ให้ได้ร้อยละ ๘๕ รมรณรงค์ปรับเจตคติให้สถานประกอบการยอมรับผู้เคยติด/ผู้เคยเสพ เข้าทำงานในสถานประกอบการขนาด ๕๐ คนขึ้นไป ที่อยู่ในประกันสังคม สังกัดกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

๑.๓ เป้าหมายการบูรณาการ

การบูรณาการระบบบำบัดรักษาทุกระบบ โดยเน้นการบูรณาการในด้านเป้าหมายการบริหารจัดการงบประมาณ การเชื่อมต่อ/ ส่งต่อผู้เข้าบำบัดการติดตามผล การพัฒนาการบูรณาการบำบัดรักษาทั้งกระบวนการในพื้นที่ผ่านระบบจังหวัดบูรณาการ เป้าหมาย ๓๖ จังหวัดตามศักยภาพ

๒. แนวทาง/กิจกรรมหลัก แบ่งเป็น ๕ แนวทาง ได้แก่

๒.๑ แนวทางการบำบัดรักษาผู้เสพในระบบสมัครใจคือ การดำเนินการบำบัดผู้เสพด้วยระบบสมัครใจ มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การบำบัดรักษาผู้เสพโดยระบบสมัครใจเน้นการบำบัดฯ ระบบสมัครใจ เป็นระบบแรกสำหรับผู้เสพ โดยประชาสัมพันธ์ ชักชวน ให้ผู้เสพเข้าสู่ระบบนี้ให้มากที่สุด แต่ต้องมีเงื่อนไขที่จะต้องให้ผู้เสพต้องปฏิบัติตามอย่างครบถ้วนเพื่อสามารถบำบัดฯ ได้ครบขั้นตอน รวมทั้ง พิจารณาประยุกต์วิธี harm reduction มาใช้อย่างเหมาะสมสำหรับผู้เสพติดอย่างรุนแรง เพื่อมิให้สร้างผลกระทบต่อสังคมในพื้นที่ผสมผสานบำบัดฯ ในระบบสมัครใจ กับ การดำเนินการบำบัดฯ ในหมู่บ้าน/ชุมชนตามรูปแบบที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เสพติดเป็นครั้งคราว หรือ บางด้วย

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการพัฒนาระบบการบำบัดรักษาแบบสมัครใจกระจายประสิทธิภาพการบริการบำบัดฯ ผู้เสพในระบบสมัครใจ ให้สามารถรองรับผู้ที่เข้าบำบัดฯ ในพื้นที่ต่าง ๆ ทุกพื้นที่ให้กว้างขวางมากที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้เสพ เข้ามาสู่สถานบำบัดฯ ในตัวจังหวัดหรืออำเภอเป็นหลัก ทั้งนี้ ให้นั้นพื้นที่ที่มีปัญหามากเป็นความเร่งด่วนแรกหน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์กรมสุขภาพจิต กรมสนับสนุนและบริหารสุขภาพ และศตส.จ./กทม.รองสำนักงาน ป.ป.ส.

๒.๒ แนวทางการบำบัดรักษาผู้เสพในระบบบังคับฯ คือ การดำเนินการบำบัดรักษาผู้เสพโดยระบบบังคับฯ มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การบำบัดรักษาผู้เสพโดยระบบบังคับฯ เร่งรัดให้มีการบริการอย่างเพียงพอและให้เกิดความสมดุลระหว่างจำนวนผู้ที่ต้องเข้ารับการรักษาในระบบบังคับฯ กับการบริการของรัฐมิให้เกิดภาวะตกร้าง จนส่งผลกระทบต่อการใช้ปัญหาเสพติด

โดยรวมทั้งในด้านของสถานที่ งบประมาณ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และระบบสนับสนุนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสถาบันบำบัดรักษา

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน และปรับปรุงประสิทธิภาพการบำบัดรักษาโดยระบบบังคับฯ ในขั้นตอนต่าง ๆ ให้มีการปรับปรุง แก้ไขกระบวนการปฏิบัติที่เป็นปัญหา อุปสรรค สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายนี้ เช่น การส่งตรวจพิสูจน์ ค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ การพัฒนาประสิทธิภาพการเริ่มบำบัดฯ ผู้เสพในขั้นตอนการรอผลตรวจพิสูจน์ ระเบียบการงบประมาณ ฯลฯ เน้นการจัดระบบบริหารจัดการบำบัดใหม่ทั้งระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพให้มากที่สุด

กิจกรรมหลักที่ ๓ การติดตาม ช่วยเหลือผู้เสพ มิให้กลับมาเสพยาและผนวกการแก้ไขปัญหาพื้นฐาน การพัฒนาการติดตาม สนับสนุน ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ ปี ๒๕๕๐ จะต้องเน้นการติดตามผล มิให้ผู้เสพต้องกลับมาสู่การเสพยาอีก ดังนั้น การพัฒนาขั้นตอนนี้จึงเป็นส่วนที่สำคัญมาก โดยให้มุ่งเน้น

๑) พัฒนากลไกการติดตามผู้เสพ โดย กำหนดบทบาทที่เป็นรูปธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มพัฒนาแผ่นดิน อาสาสมัครของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ผศส./อสม./อาสาสมัครคุมประพฤติ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และให้มีการกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการอย่างชัดเจน การฝึกอบรม การจัดระบบที่เชื่อมต่อกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ฯลฯ

๒) จัดระบบและกลไกเชื่อมต่อกับหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในเรื่องการพัฒนาอาชีพ การศึกษา งบประมาณ ฯลฯ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐาน ซึ่งเป็นมูลเหตุของปัญหาเสพยา โดย ให้มีข้อมูลตกลงร่วมในระดับนโยบาย – นโยบาย และสามารถเชื่อมต่อ รับช่วงภารกิจได้ในระดับปฏิบัติในพื้นที่ ตามรูปแบบที่เหมาะสม ทั้งนี้ ให้มีการกำหนดพื้นที่ดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นเป้าหมายในปี ๒๕๕๐ หน่วยงานรับผิดชอบ :หลัก กรมคุมประพฤติ และศตส.จ./กทม. รอง กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์ สนับสนุน กองทัพบก กองทัพเรือ กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิตกรมสนับสนุนและบริหารสุขภาพ สำนักงาน ป.ป.ส. และกระทรวงมหาดไทย

๒.๓ แนวทางการพัฒนาระบบบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ คือการดำเนินการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ มีกิจกรรมหลัก คือ

กิจกรรมหลักที่ ๑ การบำบัดรักษาผู้เสพในระบบต้องโทษ

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการพัฒนาการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษหน่วยงานรับผิดชอบหลักกรมราชทัณฑ์ และศตส.จ./กทม. รองกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

๒.๔ แนวทางการบูรณาการระบบบำบัดรักษา คือ การดำเนินการเพื่อบูรณาการงานบำบัดรักษาทั้งระบบ เพื่อให้ประสิทธิภาพงานบำบัดรักษาดีขึ้น มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การพัฒนาระบบข้อมูล บสศ. ให้เป็นข้อมูลกลางเพื่อการบูรณาการการพัฒนาระบบข้อมูล บสศ. ให้เป็นข้อมูลกลาง ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง จะต้องยึดให้ระบบข้อมูล บสศ. เป็นข้อมูลกลางที่จะต้องใช้ร่วมกัน โดยเร่งรัดให้มีการนำเข้าข้อมูล บสศ. ในทุกระบบ ให้ทันสมัย มิให้เกิดการตกค้างเพื่อสามารถบริหารการแก้ไขปัญหาของมาตรการนี้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระจายผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยหลักที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการนี้ในส่วนกลาง ภูมิภาค และจังหวัดทุกจังหวัด สามารถใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บสศ. รวมทั้ง สามารถทราบบุคคลที่จะได้รับมอบหมายให้มีการติดตามผลในพื้นที่

กิจกรรมหลักที่ ๒ การบูรณาการงบประมาณด้านบำบัดรักษาทุกระบบ การบูรณาการงบประมาณ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการบำบัดรักษาในทุกระบบโดยงบประมาณจากแหล่งต่างๆ ทั้งงบกลางที่ได้รับในปี ๒๕๔๘ งบปกติของหน่วยในปี ๒๕๕๐ รวมทั้งงบจากจังหวัด จะต้องบูรณาการร่วมกัน สนับสนุน รับช่วงภารกิจกัน และจะต้องมีแผนการบริหารงบประมาณร่วมกัน ในปี ๒๕๕๐ ให้มีกลไกรับผิชอบร่วมในการบริหารจัดการระบบ มีหน่วยหลัก ๕ หน่วย ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. และกรมคุมประพฤติ เป็นกลไกบริหารจัดการร่วมกันภายใต้การกำกับดูแลของอนุกรมบำบัดรักษา และ ศตส. กลไกบริหารจัดการดังกล่าว จะต้องมีการพัฒนาและแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในปี ๒๕๕๐

กิจกรรมหลักที่ ๓ การบูรณาการงานบำบัดรักษาในพื้นที่โดยจังหวัดบูรณาการ ต้องเสริมความเข้มแข็งให้กับจังหวัดในการบูรณาการงานบำบัดฯ ในพื้นที่ โดยให้มุ่งเน้นกำหนดจังหวัดที่จะต้องพัฒนาการบูรณาการงานบำบัดฯ อย่างชัดเจน โดย อาจพิจารณาจัดแบ่งจังหวัดออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ จังหวัดที่มีความเร่งด่วนมาก ปานกลางและน้อย ตามสภาพปัญหาการบำบัดรักษาฯ โดยจังหวัดที่มีความเร่งด่วนมาก/ปานกลาง จะต้องพัฒนาความพร้อมและกลไกในช่วง ๖ เดือนแรก ส่วนจังหวัดที่เหลือ พัฒนาในช่วงหลัง จัดตั้งและพัฒนากลไกของจังหวัดรองรับการบูรณาการงานบำบัดฯ โดยให้มีกลไกบริหารจัดการทั้งระบบ การจัดสถานที่ให้เพียงพอการบริหารงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ การเชื่อมต่อของระบบบำบัดรักษาทุกระบบในจังหวัด การบริหารจัดการข้อมูล บสศ. ของจังหวัดหน่วยงานรับผิดชอบ หลัก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และ ศตส.จ/กทม.รอง กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต กรมสนับสนุนและบริการสุขภาพ สนับสนุน กองทัพบก กองทัพเรือ กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงาน ป.ป.ส. และกระทรวงมหาดไทย

๒.๕ แนวทางการปรับเจตคติให้สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพ คือ การดำเนินการให้สังคมยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้เสพได้กลับตัวเป็นคนดี มีกิจกรรมหลัก คือ

กิจกรรมหลักที่ ๑ การรณรงค์ ปรับทัศนคติเชิงกว้างการปรับเจตคติของประชาชนที่จะยอมรับผู้เสพยาเสพติดกลับสู่สังคม ให้สูงขึ้น โดยวัดจากข้อมูลทางวิชาการ ให้มีโครงการกิจกรรมเฉพาะสำหรับผู้เสพ/ผู้ติด

กิจกรรมหลักที่ ๒ การเปิดโอกาสให้ผู้เสพที่ผ่านการบำบัดฯ ได้รับการยอมรับจากสังคม การจัดกลไกติดตามผู้ผ่านการบำบัดฯ ได้รับการยอมรับจากสังคมแก้ปัญหาพื้นฐานกับผู้ผ่านการบำบัดฯ การพัฒนาเจตคติของคนในจังหวัดให้ยอมรับบุคคลดังกล่าว หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และ ศตส.จ./กทม.รอง กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต กรมสนับสนุนและบริหารสุขภาพสนับสนุน กองทัพบก กองทัพเรือ กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงาน ป.ป.ส. และกระทรวงมหาดไทย ในช่วงหลังของปี ๒๕๕๐ควรประกาศให้กฎหมายเรื่องสารระเหย เข้าสู่ระบบบังคับบำบัดฯ เนื่องจากปัญหาสารระเหย เริ่มมีแนวโน้มปัญหาที่รุนแรงขึ้น

๒.๕.๓ ยุทธศาสตร์ Potential Demand

การดำเนินงาน มุ่งเน้นเป้าหมายเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา รวมทั้งการบูรณาการการดำเนินงานกับจังหวัด

๑. เป้าหมาย

๑) มุ่งเน้นประชากรเป้าหมายที่มีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ แก๊งค์มอร์เตอร์ไซด์ เด็กเที่ยวกลางคืน กลุ่มเด็กเร่ร่อน เป็นต้น เป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินการในปี ๒๕๕๐ เป้าหมายด้านกลุ่มประชากร กลุ่มเป้าหมายด้านการป้องกัน เป็นกลุ่มที่มีจำนวนกว้างมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายของมาตรการต่าง ๆ ในปี ๒๕๕๐ จึงกำหนดเป้าหมายนี้ให้จำกัดและตรงเป้าหมายมากที่สุด โดยมุ่งเน้น

(๑) เป้าหมายด้านกลุ่มประชากร กลุ่มเป้าหมายด้านการป้องกันเป็นกลุ่มที่มีจำนวนกว้างมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายของมาตรการต่าง ๆ ในปี ๒๕๕๐ จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายนี้ให้จำกัดและตรงเป้าหมายมากที่สุดโดยมุ่งเน้นกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาจำนวน ๔๓๐,๐๐๐ คน อายุระหว่าง ๑๓-๑๔ ปี และอายุ ๑๕-๑๖ ปี ซึ่งอายุที่มีความเสี่ยงสูงสุดอยู่ระหว่าง ๑๓-๑๔ ปี จำนวน ๑๘๐,๐๐๐ คน กลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา จำนวนประมาณ ๑,๓๐๐,๐๐๐ คน กลุ่มที่มีจำนวน เสี่ยงสูง จำนวนประมาณ ๑๓๐,๐๐๐ คน (จากปัจจัยเงื่อนไขเรื่องสภาพครอบครัว

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น อยู่ในพื้นที่เสี่ยงใกล้แหล่งแพร่ระบาด และมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น เที่ยวกลางคืน กลุ่มต่าง ๆเยาวชนว่างงานที่มีพฤติกรรมเสี่ยง)

(๒) เป้าหมายด้านพื้นที่ มุ่งเน้นพื้นที่ที่มีปัญหาหาเสพติดแพร่ระบาดต่อเนื่อง ช้าช้าได้แก่ ชุมชนในเขตเทศบาลเมือง เทศบาลนคร ทุกแห่ง โดยมีเป้าหมายการดำเนินการ ดังนี้ ลดพื้นที่เสี่ยงที่เป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชนในทุกจังหวัด เพิ่มพื้นที่ที่เป็นปัจจัยบวกสำหรับเยาวชนในเขตเทศบาลและชุมชนให้สามารถรองรับเยาวชนได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนเยาวชนในพื้นที่ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

(๓) เป้าหมายด้านการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่มีความเสี่ยงและพัฒนาองค์กรที่ดำเนินงานด้านครอบครัวในจังหวัดที่มีปัญหาการแพร่ระบาดรุนแรง เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถานประกอบกิจการและที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์และพัฒนาองค์กรเครือข่าย ที่ดำเนินงานด้านสถานประกอบกิจการและที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเยาวชนและพัฒนาองค์กรภาคีที่ดำเนินงานด้านเยาวชนให้เกิดขึ้นในทุกจังหวัด รมณรงค์ปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อเฝ้าระวังไม่ให้เกิดแหล่งมั่วสุมของเยาวชน สร้างเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิเสธยาเสพติดให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงบูรณาการการดำเนินงานกับจังหวัด ตลอดจนเครือข่ายภาคีต่าง ๆ เช่น เครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เครือข่ายวิชาการ องค์กรภาคเอกชน องค์กรประชาชนและการกำหนดแนวทางการดำเนินงานภายใต้กรอบคิด “เมื่อนำอยู่ ชีวิตสดใส เยาวชนปลอดภัย”

๒) เน้นการ บูรณาการกับจังหวัดตลอดจนเครือข่ายภาคีต่าง ๆ เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เครือข่ายวิชาการ องค์กรภาคเอกชน องค์กรประชาชนและโดยการกำหนดแนวทางภายใต้กรอบคิด “เมื่อนำอยู่ ชีวิตสดใส เยาวชนปลอดภัย”

๒. แนวทาง/กิจกรรม มี ๖ แนวทาง คือ

๒.๑ แนวทางการจัดระเบียบสังคม เพื่อลดพื้นที่ที่เป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชน เน้นเป้าหมาย ๖ ประเภท ได้แก่ สถานบันเทิง หอพักและที่พักเชิงพาณิชย์ ร้านเกม/Internet ร้านค้าแผงที่เป็นแหล่งมั่วสุม เด็กและเยาวชนเที่ยวกลางคืน และโต๊ะพนันบอล โดยมีกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การพัฒนารูปแบบการจัดระเบียบสังคมแบบภาคีร่วมกำหนดให้พื้นที่ในเขตเทศบาลนคร/เมืองของทุกจังหวัด เป็นพื้นที่จัดระเบียบสัมมนาอย่างต่อเนื่องต่อไปโดยให้ยึดถือกรอบการจัดระเบียบสังคม ตามปฏิบัติการรวมพลังไทยทั้งชาติ ขจัดยาเสพติด ช่วงเดือนมีนาคม-สิงหาคม ๒๕๔๙ การใช้รูปแบบ (Model) จัดระเบียบสังคมแบบผสมผสานเช่น รูปแบบของจังหวัดนนทบุรี อุตรธานี มหาสารคาม เชียงราย ซึ่งประกอบด้วย กลไกการบริหาร

จัดการแบบภาคร่วมดำเนินการจัดระเบียบในเป้าหมายแต่ละประเภท ประยุกต์ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการป้องปรามและปราบปรามในการจัดระเบียบสังคม จัดกิจกรรมทางเลือกให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่พบ ระดมภาคประชาชนนักเรียน/นักศึกษาให้เข้ามามีส่วนในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การจัดระเบียบสังคม จัดระบบการจัดเก็บข้อมูล การพัฒนาทีมงาน มาใช้ในทุกพื้นที่ที่หน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก คณะทำงานจัดระเบียบสังคมจังหวัด

กิจกรรมหลักที่ ๒ การจัดระเบียบสังคมจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมแบบมีภาคร่วมของจังหวัด และดำเนินการพัฒนาทีมงานต่าง ๆ ในจังหวัด ให้สามารถรองรับการปฏิบัติการอย่างเหมาะสม จัดทำฐานข้อมูลสถานประกอบการกิจการ และพื้นที่เป้าหมายของการจัดระเบียบสังคมในแต่ละจังหวัด จำแนกสถานะความเสี่ยง และกำหนดแนวทางการปราบและปรามการกระทำความผิด จัดทำทะเบียนผู้ใช้บริการสถานประกอบการกิจการที่ตรวจพบในการจัดระเบียบสังคม เพื่อปรามไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำ โดยมอบหมายให้มีหน่วยงานหลักในการจัดทำทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลเป้าหมายการจัดระเบียบสังคมแต่ละกลุ่ม

เป้าหมาย	หน่วยรับผิดชอบ
๑. สถานบันเทิง	ตำรวจและหน่วยงานฝ่ายปกครอง
๒. หอพักและที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดและฝ่ายปกครอง เขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษา
๓. ร้านเกม/Internet	ตำรวจ พมจ.และหน่วยงานฝ่ายปกครอง
๔. ร้านค้าแผงและแหล่งมั่วสุม	ตำรวจ พมจ. และหน่วยงานฝ่ายปกครอง
๕. เด็กและเยาวชนที่ยกกลางคืน	พมจ. และตำรวจ เขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษา
๖. โต๊ะพนันบอล	ตำรวจ และ พมจ.

กิจกรรมหลักที่ ๓ การดำเนินการต่อกลุ่มเป้าหมายสถานประกอบการ จำแนกสถานะ การดำเนินการแต่ละประเภท กลุ่มและพื้นที่ที่มีความเสี่ยง

๒.๒ แนวทางการดำเนินงานในกลุ่มเสี่ยงเฉพาะ อาทิเช่น กลุ่มต่าง ๆ กลุ่มเร่ร่อน กลุ่มเยาวชนที่พันโทษ เยาวชนว่างงานและมีพฤติกรรมเสี่ยง กลุ่มวัยรุ่นที่ค้าประเวณี และเยาวชนมั่วสุม เป็นต้น

ปัญหาพื้นฐานที่เป็นมูลเหตุที่สำคัญของปัญหาอาชญาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทั้งในเรื่องผู้ค้าและผู้เสพ ประกอบด้วยปัญหาต่อไปนี้

๑) ปัญหาความยากจน (หน่วยรับผิดชอบ : พม.)

๒) ปัญหาการว่างงานและการมีงานทำ (หน่วยรับผิดชอบ:กระทรวงแรงงาน กศน.)

๓) ปัญหาครอบครัว (หน่วยรับผิดชอบ : พม.)

๔) ปัญหาการศึกษา (หน่วยรับผิดชอบ : พม.ศธ.)

๕) ปัญหาค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนไป เช่นการฟุ่มเฟือย การแสวงหาความร่ำรวย โดยไม่ต้องทำงานหนัก (หน่วยรับผิดชอบ : กระทรวงวัฒนธรรม)

การดำเนินการต่อเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษามีกิจกรรมหลักดังต่อไปนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การกำหนดมาตรการทางกฎหมาย การกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายแบบบูรณาการในแต่ละกรณีและร่วมกันพัฒนาบุคลากรในพื้นที่เพื่อให้สามารถนำกฎหมายไปใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รัดกุมและไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องหน่วยงานรับผิดชอบ: ฝ่ายปกครอง ตำรวจ อัยการ และหน่วยงานเจ้าของกฎหมายแต่ละฉบับ เนื่องจากเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาที่เป็นเป้าหมายในแต่ละจังหวัดมีหลายกลุ่ม จึงมีกฎหมายหลายฉบับที่ต้องพิจารณาวางแผนการนำมาบังคับใช้ เช่น กฎหมายที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงในการดำเนินการกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ในกรณีต่าง ๆ มากที่สุดคือพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และกฎหมายกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดพ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบกฎหมายนี้ แต่ถ้าเป็นกรณี ที่กลุ่มเสี่ยงอายุเกิน ๑๘ ปี บริบูรณ์ ต้องนำกฎหมายด้านยาเสพติดหรือกฎหมายของฝ่ายปกครองมาใช้แทน

กิจกรรมหลักที่ ๒ การจัดทำทะเบียนสำรวจโดยหน่วยงานและองค์กรภาคีดำเนินการค้นหาเยาวชนที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด รวบรวมข้อมูลรายละเอียดตามประเด็นที่กำหนดไว้ เป็นทะเบียนกลางของจังหวัด เพื่อใช้ระบุเป้าหมายในการวางแผนการดำเนินงาน และใช้ในการติดตามผลลัพธ์จากการดำเนินงานและสถานการณ์ปัญหาโดยให้มีการคัดกรองข้อมูลเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน และจำแนกกลุ่มเป้าหมายตามปัจจัยความเสี่ยง ฐานข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา จึงต้องมีข้อมูลเหล่านี้ เพื่อให้สามารถติดตามตัวได้ เช่น ชื่อ-สกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน (เลข ๑๓ หลัก) ที่อยู่ปัจจุบันที่อยู่ล่าสุด ที่อยู่ของผู้ปกครองหรือผู้ใกล้ชิด พฤติกรรมเสี่ยงที่พบ การแก้ปัญหาที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ข้อเสนอสำหรับการดำเนินการต่อไปและหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มเป้าหมายนั้นหน่วยงานรับผิดชอบ : ศตส.จ.หรือคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาของจังหวัดเป็นผู้ประมวลจากหน่วยงานทั้งหมด โดยหน่วยงานเจ้าของข้อมูลเยาวชนแต่ละกลุ่มต้องปรับปรุงข้อมูลเป็นระยะๆ ด้วย ศตส.อ.หรือคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาของอำเภอ ควรรับผิดชอบการรวบรวมทะเบียนเยาวชนนอกสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่รับผิดชอบจากหน่วยงานในพื้นที่และส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ระบบทะเบียนกลางของจังหวัด

กิจกรรมหลักที่ ๓ การพัฒนาอาชีพและส่งเสริมการมีงานทำควรเน้นอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของเยาวชน และความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ โดยเน้นอาชีพอิสระ และอาชีพที่เชื่อมโยงกับอาชีพของครอบครัวทักษะอาชีพด้านการเกษตร การจัดทำบรรจุภัณฑ์ การซ่อมบำรุงเครื่องจักรกลทางการเกษตร งานหัตถกรรมจากวัตถุดิบในธรรมชาติ หากเป็นเยาวชนในเมืองอาจเน้นงานด้านศิลปะและเสื้อผ้าโดยบูรณาการกับการดำเนินงานตามนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การส่งเสริมหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้นหน่วยงานรับผิดชอบ : หน่วยงานของกระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในพื้นที่ สดจ. ฝ่ายปกครอง องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจเอกชนในพื้นที่

กิจกรรมหลักที่ ๔ การจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเจตคติ ค่ายสำหรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เน้นการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด ผลที่ตามมาจากการใช้ยาเสพติด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสร้างวินัยในตนเอง การเสริมสร้างทักษะชีวิตที่จำเป็น การแก้ปัญหาพื้นฐานของเยาวชน ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาต่อ การพัฒนาทักษะอาชีพการสร้างสัมพันธที่ดีในครอบครัว การจัดหาที่พักอาศัยหรือที่พึ่งพิงแทนครอบครัวเดิม รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าของตนเองเป็นต้น หน่วยงานรับผิดชอบ : คณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาของจังหวัด สดจ.จ./อ. ฝ่ายป้องกันของจังหวัด กสณ. หน่วยงานของกระทรวงแรงงานในจังหวัด ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๓ แนวทางการรณรงค์ ป้องกันยาเสพติดวงกว้างคือ การรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายที่มีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการเข้ามามีพฤติกรรมด้านยาเสพติด ได้แก่ กิจกรรมหลักที่ ๑ การรณรงค์ ป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมาย

๑) กำหนดระบบและกลไกการรณรงค์ ป้องกันยาเสพติดเชิงกว้างในระดับประเทศ ภาค จังหวัด โดยให้แต่ละระดับมีสื่อเผยแพร่ที่ชัดเจน เป็นระบบ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทั้งนี้ให้แต่ละระดับดังกล่าวได้ระบุประเภทของสื่อที่จะใช้ให้ชัดเจน พร้อมระบุรายละเอียดของการปฏิบัติ

๒) จัดทำเนื้อหาป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งเน้นสาระสำคัญ ในประเด็น : การให้ความรู้เรื่องโทษภัยยาเสพติดที่เป็นตัวอย่างจากบุคคลที่ประสบปัญหาจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวยาเสพติดประเภทที่คนยังตื่นตัวและรู้น้อย รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากครอบครัว ชุมชนและสังคมที่เป็นจริง การให้ความคิดและตัวอย่างแก่สังคมในการกระตุ้นให้ต้องลุกขึ้นมาร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยยกตัวอย่างการมีส่วนร่วมที่เป็นจริงในพื้นที่ต่าง ๆ การยกย่องเชิดชูคนดี คนกล้า คนนำ

ที่กล้ำลูกขึ้นต่อสู้กับยาเสพติดและผู้ที่เกี่ยวข้อง กลับใจจากยาเสพติดและทำประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม การนำเสนอตัวอย่างที่ดีของบุคคล หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ที่ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งนี้ จัดให้มีทีมปฏิบัติการที่แสวงหา รวบรวม สงเคราะห์ความรู้ดังกล่าว และเป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตออกเป็นสื่อประเภทต่าง ๆ

๓) ให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ ธรรมนูญ ประชาสัมพันธ์ และป้องกันยาเสพติด ปี ๒๕๕๐ ร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีการจัดแบ่งบทบาท ภารกิจ และการเผยแพร่สื่อต่าง ๆ รวมทั้งบูรณาการงบประมาณในด้านนี้อย่างเป็นระบบ

๒.๔ แนวทางการรณรงค์ ป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

กิจกรรมหลักที่ ๑ การพัฒนาข้อมูลด้านยาเสพติดในสถานศึกษาและการจำแนกสถานะ กำหนดสถานศึกษาทุกแห่งที่อยู่ในพื้นที่จังหวัด และประเภทสถานศึกษา การพัฒนาครูและนักเรียนแกนนำ การส่งเสริมกิจกรรมในสถานศึกษา การรวมกลุ่มของนักเรียน การบำบัดรักษาผู้เสพ การรายงานผล และการเชื่อมต่อกับชุมชนและสังคมของสถานศึกษาการจัดตั้งเครือข่ายเยาวชน ฯลฯ โดยการดำเนินการข้างต้น เป็นข้อกำหนดร่วมระหว่างครู-นักเรียนตามสถานศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการจัดกิจกรรมคุณภาพเป็นหลัก

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนานักเรียนแกนนำและพัฒนาครูแกนนำสร้างความตระหนัก สร้างเจตคตินักเรียนต่อปัญหายาเสพติด เพื่อขยายเครือข่ายครูและนักเรียนแกนนำในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒.๕ แนวทางการพัฒนาปัจจัยเงื่อนไขให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มเยาวชน คือ การจัดหาและพัฒนาสถานที่ในการทำกิจกรรมเชิงบวก เพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และไม่เป็นแหล่งมั่วสุม โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในพื้นที่ เช่น

กิจกรรมหลักที่ ๑ การจัดพื้นที่เล่นกีฬาออกกำลังกายและทำกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

กิจกรรมหลักที่ ๒ การจัดให้มีกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เช่น ลานดนตรี กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรม การประกวด และกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว

กิจกรรมหลักที่ ๓ การจัดให้มีสถานที่สำหรับการศึกษาหาความรู้เช่นห้องสมุดประจำชุมชน/หมู่บ้าน

กิจกรรมหลักที่ ๔ การจัดกิจกรรมมหกรรมเยาวชน

กิจกรรมหลักที่ ๕ การจัดให้มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และจัดกิจกรรมการสอนศิลปะ วัฒนธรรม

กิจกรรมหลักที่ ๖ จัดกิจกรรมลานธรรม เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีในการดำเนินชีวิต และไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดการจัดกิจกรรมสภาเยาวชนจังหวัดส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมให้กับเยาวชนบำเพ็ญประโยชน์และศาสตร์สันทศึกษาชีวิตหน่วยงานรับผิดชอบ:องค์กรปกครองท้องถิ่น ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด พมจ.กสน.

๒.๖ แนวทางการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและบูรณาการในพื้นที่ คือ การดำเนินการป้องกันยาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยมุ่งเป้าหมายกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสสูงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีกิจกรรมหลัก ได้แก่

กิจกรรมหลักที่ ๑ จัดทำแผน Potential Demand แบบบูรณาการในจังหวัด โดยขจัดปัจจัยลบและเสริมปัจจัยบวก

กิจกรรมหลักที่ ๒ การจัดกลไกการบริหารจัดการในจังหวัด โดยให้มีโครงสร้างการบริหารที่สามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างภาครัฐ กับท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา

กิจกรรมหลักที่ ๓ การปฏิบัติการป้องกันยาเสพติดระดับพื้นที่ พื้นที่ปัญหา ยาเสพติดที่เป็นเป้าหมายต่อเนื่องและซ้ำซาก พื้นที่ที่มีสถานการณ์เฉพาะ จะต้องจัดกลไกระบบกำลังปฏิบัติการอย่างชัดเจนในด้านปฏิบัติการจิตวิทยาป้องกันยาเสพติดในระดับพื้นที่ เพื่อ เป็นสื่อบุคคลในการป้องกันยาเสพติด จัดให้มีกำลังปฏิบัติการจิตวิทยา ป้องกันยาเสพติดในพื้นที่ระดับอำเภอ เป็นหลัก ได้แก่ หน่วยปฏิบัติการมวลชนของทหารในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่เฉพาะ ชุดปฏิบัติการชุมชนมวลชนสัมพันธ์ จากการสนธิกำลังจากหน่วยต่าง ๆ ฯลฯ เป็นกำลังปฏิบัติในพื้นที่เป้าหมาย ในลักษณะเดียวกับวิทยาการกระบวนการ ผสมผสานกับการปฏิบัติงานมวลชนในพื้นที่ โดยชุดดังกล่าว ให้จัดตั้งในระดับอำเภอเป้าหมายในปี ๒๕๕๐ เป็นหลักก่อนขยายไปทุกพื้นที่ เสริมความพร้อมให้กับกำลังปฏิบัติการดังกล่าว ทั้งในด้าน ความรู้เรื่องยาเสพติดการเป็นวิทยาการกระบวนการ สื่อเผยแพร่ต่าง ๆ เทคนิคการปฏิบัติงานชุมชน ฯลฯ โดยให้มีการอบรมบุคลากรดังกล่าวให้เพียงพอและอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งมอบหมายพื้นที่ปฏิบัติการให้ชัดเจน ในปี ๒๕๕๐

กิจกรรมหลักที่ ๔ การจัดกิจกรรมสภาเยาวชนจังหวัดบำเพ็ญประโยชน์ และทัศนศึกษา

กิจกรรมหลักที่ ๕ การส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมให้กับเยาวชน

กิจกรรมหลักที่ ๖ การใช้สื่อมวลชนเพื่อการป้องกันยาเสพติดระดับพื้นที่ ส่งเสริมให้ใช้สถานีวิทยุชุมชนในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย ให้เป็นกลไกในการเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารด้านยาเสพติดแก่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ เสริมการใช้สื่อในภาพรวม ทั้งนี้ ควรพัฒนาให้ความรู้จัดระบบแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย หน่วยงานรับผิดชอบ : คณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหา

เสพติดกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาของจังหวัด ศตส.อ./จ. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำรวจ พัฒนาชุมชนจังหวัด พมจ. ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ วัฒนธรรมจังหวัด กสน. องค์การเอกชน

๒.๕.๔ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ

๑) เป้าหมาย

- เป้าหมายด้านการจัดระบบข้อมูล มุ่งเน้น พัฒนาระบบเฝ้าระวังให้มีประสิทธิภาพในการติดตามปัญหาอย่างรวดเร็วทั้งในระดับชาติ ภาค และจังหวัด เฉพาะพื้นที่ที่สำคัญ พัฒนาระบบศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติด (Operation Room) ในระดับชาติ ภาค และจังหวัด ทุกจังหวัด

- เป้าหมายด้านการบูรณาการแผนงาน งบประมาณและติดตามผล พัฒนาการบูรณาการแผนงาน งบประมาณในระดับส่วนกลาง-จังหวัด-ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพทุกจังหวัด พัฒนาระบบกำกับ ติดตาม ประเมินผลทุกระดับ และทุกปฏิบัติการ สามารถเป็นเครื่องมือผู้บริหารในการปรับการปฏิบัติการ

- เป้าหมายด้านการพัฒนาองค์กร กลไกและบุคลากรการแก้ไขปัญหา พัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร กลไก การแก้ไขปัญหาทุกระบบ พัฒนา การจัดระบบทะเบียนกำลังพลด้านยาเสพติด พัฒนาศักยภาพด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องกับทิศทางการแก้ไขปัญหา

- เป้าหมายการพัฒนาวิชาการและองค์ความรู้ พัฒนาวิชาการให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์พัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge Management) ในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่เป็นเรื่องหลัก ๆ และมีทิศทางการขยายผลไปสู่การแก้ไขปัญหา

- เป้าหมายการบูรณาการการจัดการพลังแผ่นดิน ท้องถิ่น และชุมชน การสร้างพลังแผ่นดินอย่างเป็นเจ้าของ การบูรณาการการจัดการด้านข้อมูล แผนงาน โครงการ และงบประมาณ

๒) แนวทาง กิจกรรมหลัก แบ่งเป็น ๕ แนวทาง ดังนี้

๒.๑ แนวทางการพัฒนาข้อมูล คือ การดำเนินการด้านข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการชี้สถานะพื้นที่ โดยมุ่งเน้น มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การพัฒนาข้อมูลเฝ้าระวังยาเสพติดจังหวัด เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังยาเสพติดในทุกระดับให้สามารถชี้สถานะปัญหาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วพัฒนาข้อมูลเฝ้าระวังยาเสพติดของ ๔ หน่วยงานหลัก ได้แก่ ข้อมูลจากผู้ใช้เสพในระบบบำบัดของสาธารณสุข จากกรมคุมประพฤติ จากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ

เยาวชน และจากกรมราชทัณฑ์ ให้เป็นข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังในพื้นที่จังหวัด ร่วมกับฐานข้อมูลอื่นในจังหวัด พัฒนาคณะทำงานเฝ้าระวัง ให้เป็นตัวชี้สถานการณ์ของประเทศ

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลยาเสพติดจังหวัดพัฒนา ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลยาเสพติดจังหวัด ทุกจังหวัด ในปี ๒๕๕๐ ทั้งในด้านกลไกการจัดการ การแสวงหาข้อมูล การจัดทำข้อมูลมาตรฐานชี้สภาวะยาเสพติด การแสดงผลโดยใช้เทคโนโลยี ในรูปแบบของแผนที่ภูมิศาสตร์ ภาพถ่ายทางอากาศ ฯลฯ และจัดระบบเชื่อมต่อของเครือข่ายข้อมูลระหว่างจังหวัด-ภาค-ศตส.มท-ศตส. โดยเชื่อมโยงกับเหล่าทัพและ กอ.รมน.จัดให้มี กลไกข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังยาเสพติดตามแนวชายแดนในทุกภาคทำหน้าที่ตรวจสอบสถานการณ์การนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน โดยให้กองทัพบก และสำนักงาน ปปส.ภาค เป็นกลไกรับผิดชอบกลางให้ทุกกลไกข้อมูลเฝ้าระวังทุกระดับ รายงานสถานภาพปัญหาเสพติดทุกเดือน ผ่านกลไกเครือข่ายเชื่อมต่อในทุกระดับ

กิจกรรมหลักที่ ๓ การพัฒนาข้อมูลเฝ้าระวังยาเสพติดระดับภาคและประเทศเสริมประสิทธิภาพของกลไกข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังในระดับชาติ ระดับภาค และทุกจังหวัด ในเรื่องแนวทางการแสวงหา รวบรวมข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล การจัดทำทวีเคราะห์ข้อมูลและชี้สภาพปัญหา รวมทั้ง การพัฒนาเทคโนโลยีข้อมูลให้เชื่อมต่อ สนับสนุนซึ่งกันและกันในทุกระดับ
หน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก สำนักงาน ป.ป.ส.มท. ศตส.จ./กทม. รอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุน กระทรวง/กรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ แนวทางการพัฒนาระบบแผนงาน และติดตามผล

กิจกรรมหลักที่ ๑ การบูรณาการแผนงานงบประมาณในส่วนกลาง ในระดับจังหวัดและท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีการบูรณาการแผนงานงบประมาณในทุกระดับ ทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด รวมทั้งจากทุกแหล่งงบประมาณ ทั้งงบจากส่วนกลาง งบจากหน่วยมาตรการ งบจากจังหวัด และงบจากองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยยึดเป้าหมายและพื้นที่ปฏิบัติการเป็นตัวตั้ง พัฒนาระบบโปรแกรมแผนงาน งบประมาณ และให้มีการเชื่อมโยงด้วยเครือข่ายข้อมูลในทุกระดับ

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาระบบการติดตาม ประเมินผลจัดระบบรายงานผลปฏิบัติการตามหัวเวลาที่เหมาะสม โดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์จากพื้นที่-ส่วนกลาง และให้ยึดแบบรายงานเดียว ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน รวมทั้งพัฒนาระบบโปรแกรมแผนงานงบประมาณ และติดตามผลและให้มีการเชื่อมโยง ให้มีการประเมินสถานภาพปัญหาและการดำเนินงานด้านยาเสพติดของจังหวัดซึ่งเป็นแบบและคู่มือมาตรฐานสำหรับทุกจังหวัด ประเมินสถานภาพของตนเองด้านยาเสพติด เพื่อใช้เป็นสิ่งสะท้อนของประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน

ของจังหวัด จัดให้มีประเมินผลการปฏิบัติการทุกระยะ รวมทั้ง ประเมินผลปฏิบัติในมาตรการที่สำคัญ เมื่อใกล้สิ้นปฏิบัติการ และนำไปสู่การปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น หน่วยงานรับผิดชอบ : หลักสำนักงาน ป.ป.ส. ศตส.มท. ศตส.จ./กทม. รองกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุน กระทรวง/กรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ แนวทางการพัฒนาองค์กร บุคลากร

กิจกรรมหลักที่ ๑ การพัฒนากลไก ระบบเฝ้าระวัง และศตส. ทุกระดับ พัฒนากลไกในแต่ละมาตรการ (Supply, Demand, potential Demand และบริหารจัดการ) มุ่งผลไปสู่การปฏิบัติโดยตรง และมีองค์ประกอบของหน่วยงานที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่รับผิดชอบ จัดทำทำเนียบกำลังพลที่บรรจุในงานยาเสพติดในระดับต่าง ๆ ให้ครอบคลุมในแต่ละภารกิจ และจัดระบบการให้ขวัญกำลังใจ การพิจารณาความดีความชอบแก่กำลังพลดังกล่าวอย่างทั่วถึงในทุกภารกิจ รวมทั้งมีฐานข้อมูลกำลังพลของ ศตส.

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบจัดทำแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านยาเสพติดอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับทิศทางการแก้ไขปัญหา และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรด้านยาเสพติด ระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๑) โดยในปี ๒๕๕๐ มีทิศทางการพัฒนาบุคลากร ดังนี้ การพัฒนาบุคลากรในระดับ ฝ่ายอำนวยการ ของ ศตส.จ. และ ศตส.อ.การพัฒนาวิทยากรกระบวนการในระดับภาค ระดับจังหวัดและอำเภอเป้าหมาย เพื่อปฏิบัติงานเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง และการพัฒนาองค์กรส่วนท้องถิ่น การพัฒนาบุคลากรตามมาตรการสำคัญ ๆ การพัฒนาบุคลากรในระบบเฝ้าระวังระดับจังหวัด การพัฒนาบุคลากรที่เป็นเป้าหมาย หน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก สำนักงาน ป.ป.ส. ศตส.มท. ศตส.จ./กทม. และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุน กระทรวง/กรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ แนวทางการพัฒนาวิชาการและองค์ความรู้

กิจกรรมหลักที่ ๑ การพัฒนาวิชาการพัฒนานักวิชาการที่มีความชำนาญด้านยาเสพติดเป็นการเฉพาะ และขยายจำนวนนักวิชาการให้ครอบคลุมภาคต่าง ๆ และพัฒนาเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการเป็นทีม Investigation โดยมุ่งเน้น ขยายการรวมกลุ่มนักวิชาการด้านยาเสพติดในระดับภาคและจังหวัดให้ครอบคลุมกลุ่มพื้นที่สำคัญ และจัดทำแผนการศึกษาทางวิชาการอย่างชัดเจน ให้มีผลผลิตงานทางวิชาการในลักษณะ การศึกษาเร่งด่วน ที่สามารถตอบประเด็นปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลาการสนับสนุนการสร้างฐานการวิจัยวิชาการในพื้นที่ (AREA RESEARCH BASE)

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาองค์ความรู้พัฒนากระบวนการสรุปองค์ความรู้จากประสบการณ์ด้านยาเสพติดในด้านต่าง ๆ ให้เป็นตัวแบบ (Model) ที่สามารถนำไปดำเนินงานในพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นที่ตัวแบบการแก้ไขปัญหาในมาตรการ

หลักทุกมาตรการ ตัวแบบการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน และท้องถิ่นถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้ปฏิบัติด้วย สื่อทุกรูปแบบหน่วยงานรับผิดชอบ : หลัก สำนักงาน ป.ป.ส. ศตส.มท. ศตส.จ./กทม.รอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุน กระทรวง/กรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ แนวทางการพัฒนาพลังแผ่นดิน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๐ และแนวโน้มในอนาคต การนำบทบาทของท้องถิ่น-ชุมชน-พลังแผ่นดิน มาเป็นมาตรการสำคัญในการเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น การกำหนดมาตรการดังกล่าวให้แยกออกมาอย่างชัดเจน จึงจะเป็นผลดีต่อยุทธศาสตร์การเอาชนะยาเสพติดโดยรวม โดยมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้กิจกรรมหลักที่ ๑ การพัฒนาองค์กรส่วนท้องถิ่นการพัฒนาตัวแบบ โดยรวบรวมสรุปตัวแบบ (Model) ประสบการณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเอาชนะยาเสพติดให้เป็นระบบ และนำตัวแบบดังกล่าวขยายผลไปยังองค์กรส่วนท้องถิ่นที่เป็นเป้าหมายดำเนินการในปี ๒๕๕๐ การพัฒนาผู้นำ อปท. ให้ตระหนักต่อปัญหาเสพติด จัดให้มีและพัฒนาชมวิทยากรกระบวนการฯ ในระดับภาค และจังหวัด ๆ ละ ๑ ทีม เพื่อเป็นวิทยากรกระบวนการ บรรยายให้ความรู้ สร้างความตระหนักให้กับผู้นำส่วนท้องถิ่นที่เป็นเป้าหมาย ต่อปัญหาเสพติด และเข้าใจในบทบาทของท้องถิ่น และชุมชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด ให้มีโครงการอบรมผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นที่เป็นเป้าหมายในปี ๒๕๕๐ ในแต่ละจังหวัด โดยชุดวิทยากรฯ ที่ผ่านการอบรมมาแล้ว เป็นวิทยากรดำเนินการภายในจังหวัดการแก้ไขยาเสพติดของ อปท. โดยจัดกิจกรรมสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านยาเสพติดที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณแก้ไขปัญหาเสพติดของแต่ละท้องถิ่น การเป็นผู้นำของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด การเฝ้าระวังยาเสพติดในชุมชน การร่วมจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบำบัดรักษา ด้านการป้องกัน ด้านการรวบรวมข้อมูล ฯลฯ แต่ละท้องถิ่นจะจัดทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของตน

กิจกรรมหลักที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพผู้ประสานพลังแผ่นดิน การสำรวจ ทบทวน และขยายจำนวนพลังแผ่นดินในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนให้ครอบคลุมผู้นำประเภทต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยคำนึงถึงคุณภาพของบุคคลเป็นหลัก และกำหนดลำดับความเร่งด่วนแรกในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายดำเนินการในปี ๒๕๕๐ ก่อน และจัดทำทำเนียบรายชื่ออย่างชัดเจนเก็บเป็นฐานข้อมูลไว้ที่ ศตส.อ./ศตส.จ./ศตส.มท.และ ศตส.พัฒนาประสิทธิภาพพลังแผ่นดิน โดยให้มีการสัมมนา ฝึกอบรม อาสาสมัครพลังแผ่นดินในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน โดยคัดเลือกแกนนำ

ชุมชนจำนวนหนึ่งในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ารับการอบรมผู้นำชุมชนเอาชนะยาเสพติด โดยวิทยากรกระบวนการ ในแต่ละจังหวัดเป็นผู้อบรม

กิจกรรมหลักที่ ๓ แนวทางการดำเนินการหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน พัฒนาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ได้รับพระราชทานมาแล้ว ให้มีความเข้มแข็ง ปราศจากปัญหาเสพติด และพัฒนาเป็นหมู่บ้านศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพิ่มขึ้นในทุกอำเภอ ๆ ละ ๑ หมู่บ้าน / หมู่บ้าน/ชุมชน ในปี ๒๕๕๐ ขยายจำนวนหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในปี ๒๕๕๐ ตามจำนวนที่เหมาะสม โดยเน้นการขยายตัวเชิงคุณภาพเป็นหลัก และให้ยึดถือแนวทางการปฏิบัติตามข้อกำหนดของโครงการหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ได้จัดทำไว้แล้ว พัฒนาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ที่ได้รับพระราชทานมาแล้ว ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ยุทธศาสตร์เอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืนในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนปรากฏเป็นจริง การรวมพลังและสร้างเอกภาพของชุมชน จึงต้องมีการบูรณาการพลังแผ่นดิน-ท้องถิ่นและชุมชนจึงให้มีดำเนินการ คือ การพัฒนาวิทยากรกระบวนการเพื่อการบูรณาการพลังชุมชนทั้งระบบ นำผู้นำชุมชนในหมู่บ้านที่เป็นเป้าหมาย ในปี ๒๕๕๐ มาสัมมนา หรืออบรม ตามกระบวนการเสริมสร้างผู้นำเข้มแข็ง โดยวิทยากรกระบวนการในระดับภาค/จังหวัดเพื่อให้เกิดกระบวนการรวมตัวกันด้วยจิตวิญญาณของผู้นำ และส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันในรูปของ สภาผู้นำชุมชนของหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็กลไก องค์การที่สร้างความเป็นเอกภาพของการนำ และนำพาการขับเคลื่อนของชุมชนในมิติต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นเป้าหมาย ในปี ๒๕๕๐ และพื้นที่ที่มีการดำเนินการโดยชุมชนมาแล้ว ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มผู้นำชุมชนทุกประเภท ทั้งที่เป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางธรรมชาติ ผู้นำชุมชนองค์กรต่าง ๆ ผู้นำกลุ่มเยาวชน ฯลฯ ในหมู่บ้าน/ชุมชน การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายชุมชน โดย รวมตัวกันในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และระดับประเทศ ตามความเหมาะสมกับสภาพความตื่นตัวของชุมชน มิใช่เกิดจากการสั่งการ โดยองค์กรเครือข่ายดังกล่าว จะมีบทบาทในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ของชุมชนซึ่งกันและกัน การกำหนดกิจกรรมร่วมกัน การพัฒนาต่อยอดการแก้ไขปัญหาเสพติดกับปัญหาพื้นฐานในพื้นที่เป้าหมายโดย ส่งมอบภารกิจให้หน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ในการกำหนดมาตรการต่อเนื่อง สำหรับผู้กระทำผิดไม่ให้เกิดซ้ำ เช่น การรองรับเรื่องอาชีพ โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ ทุน ตลาด แก่ผู้กระทำผิด ก่อนการออกมานอกระบบปิด (บำบัด บังคับบำบัด เรือนจำ) สำนักงาน ป.ป.ส. จัดตั้งกองทุนพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และให้จังหวัดบริหารหน่วยงานรับผิดชอบ: หลัก สำนักงาน ป.ป.ส. ศตส.มท. ศตส.จ./กทม. รอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุน กระทรวง/กรมอื่นที่เกี่ยวข้องปี ๒๕๕๐ ในสถานการณ์ที่ปัญหาเสพติด

ติดมีแนวโน้มลดลงในภาพรวม มิให้ยาเสพติดหวนกลับคืนมาอีก จะต้องมีการแก้ไขปัญหาลึกซึ้งที่เป็นมูลเหตุแท้จริงของการเกิดขึ้นของปัญหาเสพติด การเชื่อมโยง ส่งต่อระหว่าง 2 มิติการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็นในระยะต่อจากนี้

๑) การแก้ไขปัญหาลึกซึ้งพื้นฐาน ประกอบด้วย ปัญหา ดังนี้

๑.๑) ปัญหาความยากจน

๑.๒) ปัญหาการว่างงาน และการมีงานทำ

๑.๓) ปัญหาครอบครัว

๑.๔) ปัญหาค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น การฟุ่มเฟือย การแสวงหาความร่ำรวย โดยไม่ต้องทำงานหนัก ฯลฯ โดยปัญหาเหล่านี้ เป็นมูลเหตุที่สำคัญของปัญหาเสพติด ทั้งในวงจรการค้า และการเสพ

๒) กลไกการเชื่อมต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๐ มิติการแก้ไขปัญหายาเสพติดในบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแก้ไขการแพร่ระบาดของยาเสพติดต้องก้าวข้ามพรมแดนของมิติปัญหายาเสพติด ไปสู่การแก้ไขปัญหาลึกซึ้ง ซึ่งมีความยากยิ่งกว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีทางเลือกของกลไกการเชื่อมต่อ ๒ แนวทาง คือแนวทางที่ ๑ การส่งมอบภารกิจให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งจะเป็ผลดีในแง่ที่ให้หน่วยงานโดยตรง เป็นผู้รับผิดชอบแทน แต่จุดอ่อน อยู่ที่ หากการเชื่อมต่อ ไม่สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง ก็จะทำให้บุคคลเหล่านี้ อาจกลับไปสู่วงจรยาเสพติดอีกแนวทางที่ ๒ ขยายขอบเขตการดำเนินงานของหน่วยงานด้านยาเสพติดให้ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาลึกซึ้งเฉพาะบุคคลหรือพื้นที่ที่เป็นปัญหายาเสพติดเท่านั้น ซึ่งจะเกิดผลดีในแง่ของความต่อเนื่องของการแก้ไขปัญหายา แต่ผลเสีย คือ หน่วยงานด้านยาเสพติดอาจปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขต หากไม่มีพรมแดนที่ดีพอ

๒.๖ การบริหารจัดการและแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๐

๑) การกำหนดช่วงระยะเวลาของปฏิบัติการ

ในปี ๒๕๕๐ ควรแบ่งการปฏิบัติการออกเป็น ๒ ช่วง แต่ละช่วงจะมีน้ำหนักของการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ได้แก่

๑.๑ การปฏิบัติการ ระยะที่ ๑ (๑ ตุลาคม – ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๙) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มิชชั่นสำคัญอย่างมาก ทั้งในเรื่องของการจัดการเลือกตั้งทั่วไป ข้อจำกัดของงบประมาณ ปี ๒๕๕๐ การจัดตั้งรัฐบาลภายหลังการเลือกตั้ง การปรับเปลี่ยนโยกย้ายบุคลากรในระดับพื้นที่ ปัจจัยดังกล่าว คาดว่า การปฏิบัติการยาเสพติดจึงไม่สามารถดำเนินการในลักษณะที่เป็นแผน

ขนาดใหญ่ได้นอกจากการปฏิบัติงานประจำเท่านั้น ดังนั้น จากข้อจำกัดดังกล่าว จึงกำหนดขอบเขต และจุดเน้นในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑) ขอบเขตการปฏิบัติงาน

- (๑) การสกัดกั้นพื้นที่ซ้ำซากที่มีการนำเข้า ๑๒ จังหวัด ๒๕ อำเภอ
- (๒) การปราบปรามกลุ่มนักค้ายาเสพติดที่หลงเหลือ ๔,๗๔๘ คน
- (๓) การควบคุมพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของซ้ำซาก ๓,๖๔๖ มบ./ชช.
- (๔) การจัดระเบียบสังคม ในพื้นที่เมืองและพื้นที่แพร่ระบาด
- (๕) การดำเนินการกับผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติด ตามเป้าหมายปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง และนำเข้าสู่การบำบัดรักษา รวมทั้งการติดตามช่วยเหลือ จำนวน ๒๕,๐๐๐ คน
- (๖) การดำเนินการกับเรื่องร้องเรียน ๑,๐๐๐ เรื่อง
- (๗) การขยายบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามาเป็นเจ้าภาพ
- (๘) การแก้ไขปัญหาพื้นที่พิเศษ ได้แก่ กทม. และปริมณฑล พื้นที่ ๓ จชต.

๒) จุดเน้นการดำเนินงาน

(๑) การจัดระบบข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา และข้อมูลการจัดระเบียบสังคมในพื้นที่เมืองและพื้นที่แพร่ระบาด เริ่มต้นจากการเลือกกลุ่มเป้าหมาย แบ่งความรัก ผิดชอบ จัดทำแบบฟอร์มจัดเก็บข้อมูล รับผิดชอบ : ส่วนกลาง ได้แก่ คณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนนอกสถานศึกษาระดับพื้นที่ ได้แก่ คณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนนอกสถานศึกษาจังหวัดคณะทำงานจัดระเบียบสังคมจังหวัด และศตส.จ./อ.

(๒) การจัดการองค์ความรู้เรื่องการดำเนินการต่อเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาและการจัดระเบียบสังคม โดยการทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา วิเคราะห์รูปแบบ และผลการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปรับปรุง ศึกษารูปแบบการดำเนินงานของจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและปรับปรุงการดำเนินงาน หน่วยรับผิดชอบ : ส่วนกลาง ได้แก่ คณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนสถานศึกษา ระดับพื้นที่ ได้แก่ คณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนนอกสถานศึกษาจังหวัดคณะทำงานจัดระเบียบสังคมจังหวัด และศตส.จ./อ.

(๓) จัดการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ปัญหาซ้ำซากในมิติต่าง ๆ การปลูกพืชเสพติด การค้า/การนำเข้าและการแพร่ระบาด โดยร่วมบริหารจัดการ จัดกลไก ร่วมอำนาจการ และประสานการปฏิบัติอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

(๔) วางระบบข้อมูลเฝ้าระวัง/การข่าว ติดตามสถานการณ์การข่าวและสามารถชี้เป้าหมายได้

(๕) การจัดการความรู้ (KM) พัฒนาประสบการณ์ให้เป็นฐานความรู้ในแต่ละด้าน ร่วมบริหารจัดการ เพื่อนำประสบการณ์มาขยายผลอย่างจริงจัง

(๖) ร่วมอำนวยการแก้ไขปัญหาในลักษณะแผนยุทธการในกลุ่มพื้นที่สำคัญ (พื้นที่ชายแดน กทม.และปริมณฑล และพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(๗) กำกับ ติดตามประเมินผลแบบคู่ขนาน และพัฒนาระบบการรายงาน

(๘) การพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการ สำนักงาน ป.ป.ส. (Operation Room)

(๙) เน้นบูรณาการงานสำคัญ เช่น ระบบงบประมาณ การบำบัดรักษา การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การพัฒนาพลังแผ่นดิน ท้องถิ่น ชุมชน เป็นต้น

(๑๐) การจัดความสัมพันธ์ในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานระดับภาคแบบบูรณาการ

(๑๑) การพัฒนาคน

(๑๒) การปฏิบัติการ ระยะที่ ๒ (๑ มกราคม – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐)

ช่วงระยะดังกล่าว เป็นช่วงที่สามารถปฏิบัติการขนาดใหญ่ได้ หากมีความต่อเนื่องในระดับนโยบายของรัฐบาลช่วงนี้ จึงสามารถนำกรอบทิศทางและแนวทางการปฏิบัติทั้งหมดมาใช้ได้เต็มรูปแบบ สามารถเปิดปฏิบัติการได้ในระดับประเทศ โดยมุ่งเน้นความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาและยังคงยึดการดำเนินงานตาม ๔ ยุทธศาสตร์หลักและกำหนดบทบาทของพลังแผ่นดิน-ท้องถิ่น-ชุมชน เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนทั้งประเทศมีบทบาทอย่างชัดเจนต่อการเป็นเจ้าของปัญหา โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑) ด้านการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด (Supply)

(๑) การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนและการแก้ไขปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒) การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อลดการผลิตและการนำเข้า

(๓) การปราบปรามผู้ค้าและพื้นที่ที่มีปัญหาซ้ำซาก โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีเรื่องร้องเรียนของประชาชน

(๔) การช่วยเหลือผู้ที่ผ่านกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้กลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติในสังคม

๒) ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้ติดยาเสพติด (Demand)

(๑) การบูรณาการระบบบำบัดรักษาทุกระบบ และจัดโครงสร้างการบริหาร โดยจัดตั้งกรมรับผิดชอบโดยเฉพาะขึ้นมาใหม่

(๒) จัดงบประมาณด้านการบำบัดรักษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานเชิงคุณภาพ

(๓) การให้ความช่วยเหลือดูแลผู้เสพ/ผู้ติดที่ผ่านกระบวนการบำบัดรักษา เช่น ส่งเสริมอาชีพ การมีงานทำ

๓) ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (Potential Demand)

(๑) การสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

(๒) การมีกลไกรองรับการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

(๓) เน้นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขยายเขตพื้นที่เชิงบวกให้กับเยาวชน และส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนในทุกพื้นที่

๔) ด้านบริหารจัดการ (Management)

(๑) การส่งเสริมประสิทธิภาพ ศตส.จ. โดยให้มีการจัดตั้งฝ่ายอำนวยการที่มีโครงสร้าง อัตรากำลัง และบุคลากร ที่ชัดเจนในจังหวัด

(๒) การสร้างระบบเฝ้าระวังในทุกระดับ

(๓) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นเจ้าภาพในการป้องกันการเฝ้าระวังและการบำบัดรักษา

(๔) พัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐ-ชุมชน-พลังแผ่นดิน ให้มีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของปัญหา

๒.๗ หลักพุทธธรรมกับการป้องกันปัญหาสารเสพติด

๒.๗.๑ ความหมายของพุทธธรรม

คำว่าหลักพุทธธรรมเป็นคำที่มีความหมายเดียวกับคำว่า ธรรมะ ในทางพุทธศาสนาอันเป็นข้อปฏิบัติ หรือหลักธรรมคำสอนอันเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของมวลมนุษย์เพื่อให้สังคมอยู่ได้อย่างสงบสุข มีนักวิชาการให้ความหมายของพุทธธรรมไว้ดังนี้

ธรรมะ คือ ความถูก-ความดี ถูกกับคตินั้นแหละคือธรรมะ และอธรรมคือผิดและเลว โดยสรุปได้ดังนี้

ธรรมะ หมายถึง องค์คุณคือความรักถูก รักดี ซึ่งเกิดอยู่ในจิตใจ

ธรรมะ คือ สิ่งที่ทำให้มนุษย์เป็นคนดี ประจักษ์ใจคนผู้ประพฤติให้ดีขึ้น ประณีตขึ้นสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันธรรมะก็ขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกจากจิตใจด้วย

ธรรมะ คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานทุกอย่างที่ต้องการถูก-ดี

ธรรมะ คือ การประหยัดเวลา

ธรรมะ คือ เครื่องหล่อเลี้ยงให้เกิดผลดี

ธรรมะ คือ มิตรที่ดีที่สุดของคนมีงานมาก

ธรรมะ คือ คำสอนทางศาสนาที่ว่าด้วยหลักหรือข้อปฏิบัติทั้งฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดี

ธรรมะ หมายถึง สภาพที่ทรงไว้ ธรรมดา ธรรมชาติ สภาวะธรรม สังฆธรรม ความจริง เหตุ ต้นเหตุ สิ่งปรากฏ สิ่งที่ใจคิด คุณธรรมความดี ความถูกต้อง ความประพฤติดชอบ หลักการ แบบแผน ธรรมเนียม หน้าที่ความชอบ ความยุติธรรม พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งแสดงธรรมให้เปิดเผยปรากฏขึ้น^๑ ได้ให้ความหมายว่า ธรรมะ คือหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา เป็นหลักประพฤติดปฏิบัติทางศาสนา เพื่อให้บุคคลมีศีลธรรมมีความยุติธรรม มีความจริงใจต่อกันและมีความถูกต้อง ๕ ประการ คือ

๑. ธรรมะ คือคุณากร แปลว่า บ่อเกิดแห่งความดี หรือแหล่งคุณงามความดี

๒. ธรรมะ คือคำสั่งสอนของพระบรมพุทธเจ้าอันเป็นสังฆธรรมที่พระองค์ค้นพบ

๓. ธรรมะ คือ สิ่งผู้ทรงปฏิบัติไม่ให้ตกไปในทางที่ชั่ว

๔. ธรรมะ คือระบบการปฏิบัติที่ถูกต้องทุกขั้นตอนเพื่อไถ่ถอนความป่าเถื่อน

๕. ธรรมะ คือหน้าที่ทุกคนที่เกิดมาจะต้องทำหน้าที่ของตนเองหรือตามที่สังคมกำหนด ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีธรรมะ^๒

หลักพุทธธรรมเป็นสิ่งที่มีความยิ่งยวด ควรจะได้ศึกษาให้เข้าใจ และนำมาปฏิบัติในชีวิต หลักพุทธธรรมมีมากถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ สรุปลงมาได้ ๕ พระธรรมขันธ์คือ เรื่องศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ และเรื่องนิพพาน อาจสรุปได้ ดังนี้

ประการแรก ทุกคนควรรู้วิธี ๔ และเข้าใจความจริงอันประเสริฐ ข้อที่ ๑ ทุกข้ออธิบายว่ามนุษย์เราทุกคนมีความทุกข์ ๑๐๘ มากบ้างน้อยบ้าง วิธีข้อที่ ๒ ทุกข้อทั้งหลายมาจากเหตุ ไม่ได้เกิดมาลอยๆ ความจริงอันประเสริฐข้อที่ ๓ ทุกขนิโรธ คือ ความดับทุกข์ สภาพที่ไม่มีทุกข์ อริยมรรค คือทางนำไปสู่การดับทุกข์ได้ทั้งหมด ถ้าปฏิบัติได้ถูกต้องครบถ้วนและเคร่งครัด อริยมรรคมี ๘ อย่าง สรุปรวมได้ ๓ อย่าง คือ ควบคุมความประพฤดิ ควบคุมสติและใช้ปัญญา ประการที่สองเมื่อรู้และเข้าใจความจริงอันประเสริฐนั้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปควรรู้และเข้าใจลักษณะสามัญ ๓ ประการของมนุษย์ ชีวิตนี้ไม่เที่ยง ชีวิตนี้เป็นทุกข์แยกออกไปแล้วก็จะมียोगประกอบต่างๆ ดังนั้น จะไปห่วงชีวิตทำไม ควรยึดหลักทำแต่ความดี ละความชั่ว และทำใจให้ผ่องใส นั้นสืบเนื่องมาจากวิธี ๔ หรือจะถือศีล ๕ ประการที่สาม ความสมบูรณ์ของพุทธธรรมนั้นต้องครบ ๓

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, ความหมายธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก, ๒๕๒๕), หน้า ๔๒๐.

^๒ คุณ โทจันทร์, ความหมายธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก, ๒๕๓๒), หน้า ๑๖.

อย่างหนึ่งต้องศึกษาธรรมะให้รู้และเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน สองต้องนำธรรมนั้นมาปฏิบัติให้จริง ให้มากให้ถูก และสามซึมซับเอาธรรมะทั้งหลายเข้าไปในตัวแล้วชีวิตจะมีความสุข

ได้กล่าวถึงธรรมะ คือความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จะเกิดหรือไม่เกิดมันก็เป็นของมันอย่างนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่าตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิดก็ตาม ความจริงก็มีอยู่ตามธรรมชาติของมันอย่างนั้น นี่คือความจริงตามธรรมชาติ

เมื่อกล่าวสรุปแล้ว ธรรมะ คือ คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าที่มีคุณค่าเป็นหน้าที่ควรปฏิบัติเพื่อขจัดความชั่วพาดัวให้รอด เมื่อความหมายเป็นเช่นนี้ ทุกคนที่ยังมีชีวิตในแต่ละวันที่เราเรียกว่าชีวิตประจำวันจึงจำเป็นต้องมีธรรมะ การทำหน้าที่ของตนให้บริบูรณ์แล้ว ไม่ก้าวล่วงในหน้าที่ของผู้อื่นก็เท่ากับมีธรรมะประจำตัวแล้ว ธรรมะคือ หน้าที่ การทำหน้าที่ให้ดีก็คือการประพฤติปฏิบัติธรรมนั่นเอง^๑

จากความหมายหลักพุทธธรรมดังกล่าว พอสรุปได้ว่าหลักพุทธธรรมคือคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า ซึ่งเป็นสังฆธรรมที่ทรงค้นพบด้วยพระองค์เอง เป็นที่ทรงคุณค่าและเป็นหน้าที่ที่พึงประพฤติปฏิบัติ เพื่อขจัดความชั่วร้ายทั้งปวง โดยการเสริมสร้างความดีให้เกิดขึ้นกับผู้นำไปปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขและหลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างแท้จริง

๒.๗.๒ ฃรวาสธรรม ๔

ฃรวาสธรรม ๔ หรือคนทั่วไปเรียกว่าประสบความสำเร็จในการครองเรือนเป็นภุหุสัถ์หรือชาวบ้านที่ดี นำเอาพรณบถือเป็นแบบฉบับควรถือเป็นตัวอย่างจะต้องวัดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ กำนับชีวิตด้วยธรรมสี่คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของภุหุสัถ์ที่เรียกว่า ฃรวาสธรรม ๔ ประการได้มีนักวิชาการกล่าวถึงฃรวาสธรรมในลักษณะต่างๆไว้ดังนี้

พุทธธรรมสำหรับความดีในจิตใจของคนครองเรือนนั้นต้องมีคุณสมบัติ ๔ อย่างซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า “ฃรวาสธรรม” คือสัจจะ คือความจริงใจหรือความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมทางใจ คนมีสัจจะย่อมแสดงคุณลักษณะออกมาให้รู้ ๓ ประการ คือ เป็นความจริง เป็นความจริง เป็นความตรง เป็นความแท้^๒

ฃรวาสธรรมคือ ธรรมสำหรับผู้ครองเรือนเป็นหลักการครองเรือนที่ถูกต้องแห่งการดำรงชีวิตในทางโลกที่สูงสุด ๔ ประการ

^๑พระราชมุนี (ประยุทท์ ปยุตโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก, ๒๕๓๕), หน้า ๘๕.

^๒ปิ่น มุทุกันต์, ความหมายพุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖๕.

๑. **สัจจะ** การมีความจริงอยู่ประจำใจต้องเป็นคนซื่อสัตย์ จริงใจ เปิดเผยหนักแน่น มั่นคง พุดจริง ทำจริง รักเดียวใจเดียว สัจจะคือความจริงใจเป็นเหตุแห่งการได้รับไมตรีในโลก เพราะธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตย่อมไว้วางใจบุคคลผู้ไม่เสแสร้งหลอกลวง ผู้มีความจริงใจจึงเป็นที่รักของคนรอบข้างเสมอ นอกจากนี้ สัจจะคือความหนักแน่นมั่นคงยังเป็นเหตุที่ทำให้บรรลุผลที่มุ่งหวังได้ว่าจะมีอุปสรรคขวากหนามมากมายสักเท่าใดก็ตาม ทมะ การรู้จักข่มจิตไม่ให้หลงไหลไปตามโลกธรรมด้านสวขจนเสียหลักการครองชีวิตบุคคลผู้รู้จักข่มจิตย่อมไม่มัวเมาในลาภยศ สรรเสริญ สุขและเพราะเราไม่มัวเมา ความประมาทจึงเกิดขึ้นไม่ได้ ซึ่งเมื่อเราไม่ประมาทดำรงสติปัญญาอยู่อย่างสมบูรณ์ เราจึงไม่คิดชั่วไม่พูดชั่วและไม่ทำชั่ว พวกเราทุกคนต่างก็ต้องการเป็นคนดี หากเมื่อขาดทมะแล้วเราจะเป็นคนดีได้อย่างไร

๒. **ขันติ** คือการอดทน อดกลั้นต่อโลกธรรม ด้านร้ายไม่ยอมแพ้ ให้แก่ปัญหาชีวิตที่ถาโถมเข้ามา ความเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ความทุกข์เป็นสิ่งธรรมดา ที่ไม่มีใคร หลีกหนีได้ เมื่อเราประสบกับปัญหาเหล่านี้ก็ไม่ควรคิดหลบหนี แต่ควรจะยอมรับสภาพความจริง ด้วยความอดทนเพราะเรามีความอดทนจึงจะสามารถใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาก็ได้

๓. **จาคะ** คือการเสียสละรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่นต้องละทิ้งกิเลส ย่อมสละความสบายและผลประโยชน์ของส่วนรวม ชีวิตทุกชีวิตที่สามารถดำรงอัตภาพอยู่ได้ เพราะธรรมชาติสร้างกฎแห่งการพึ่งพาอาศัยกันขึ้นมา พวกเราเป็นมนุษย์ผู้ฉลาดดังนั้น จึงสามารถมองเห็นความจริงข้อนี้ได้ไม่ยาก^๑

คนเราจะประสบความสำเร็จในการครองเรือน เป็นภุหส์ถ์ หรือชาวบ้านที่ดี นำเคารพ นับถือหรือเป็นชาวบ้านตัวอย่าง จะต้องมิกฎเกณฑ์การวัดด้วยธรรมะสำหรับฆราวาสหรภุหส์ถ์ เพื่อเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรม สำหรับการครองเรือน ครองชีวิต ของภุหส์ถ์ที่เรียกว่า ฆราวาสธรรม ๔ ประการคือ^๒

๑. **สัจจะ** ความซื่อสัตย์ซื่อต่อกันความจริงคือดำรงมั่นในสัจจะ ซื่อตรง ซื่อสัตย์จริงใจพูดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็เป็นที่ยึดถือไว้วางใจ พฤติกรรมของคนที่มีสัจจะ ได้แก่

๑.๑ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองสัจจะต่อหน้าที่ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ไม่คล้อยตามปณิธานที่ตั้งไว้ให้ได้ ประพฤติดีและตรงตามที่พูดที่คิด

๑.๒ สัจจะต่อการทำงาน ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ไม่เอาเวลาในหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

^๑ประคูลาย, ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๓๕), หน้า ๓๖.

^๒พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตฺโต), ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๔๔), หน้า ๓๒.

๑.๓ สัจจะต่อบุคคล คือความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างานต่อผู้มีพระคุณ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเช่น พฤติกรรมตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนมิตรไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่สอพลอ เพื่อหาประโยชน์ส่วนตัวเดือนสตินะนำมามิตรในสิ่งที่ประโยชน์ยินดี ในความสำเร็จของผู้อื่นไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง

๑.๔ สัจจะต่อความดี ซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือเอาดีเข้าตัว ไม่ร่วมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของสมาคมและหมู่คณะ

๑.๕ สัจจะต่อวาจา ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น พฤติกรรมเช่นเดียวกับสัจจะในเบญจธรรม

๒. ทมะ ความข่มใจ หมายถึง การรู้จักข่มใจเพื่อการฝึกฝนปรับปรุงตนเพื่อบังคับควบคุมตนเองได้ไม่พุดไม่ทำเพียงตาต่อตาจะพุดและทำตามเหตุผลที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่าดีงาม สมควรเป็นประโยชน์รู้จักปรับตัวปรับใจและแก้ไขปรับปรุงตนด้วยปัญญาไตร่ตรองให้งดงามดี ยิ่งขึ้นอยู่เสมอ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเช่น

๒.๑ ฝึกตนคือ บังคับควบคุมตนเองได้

๒.๒ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ

๒.๓ รู้จักข่มความโลภ ความโกรธ ความหลงผิด

๒.๔ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเทศะ

๒.๕ รู้จักควบคุมอารมณ์ คือสติยับยั้งชั่งใจไม่ทำตามชักชวนที่นำไปสู่ทางเสื่อมเสีย

๓. ขันติ ความอดทน คือความเข้มแข็งของจิตใจอดทนคือความเข้มแข็งของจิตใจอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความเจ็บป่วย (ทุกขเวทนา) ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น อดทนต่อความโลภ ความโกรธ ความหลงของตนเองและผู้อื่น

๔. จาคะ ความเสียสละโดยการละความเห็นแก่ตัวการให้ปันแก่คนที่ควรให้ปัน เช่น การให้ทางกาย การให้ทางวาจา การให้ทางกำลังสติปัญญา การให้ด้วยกำลังทรัพย์ การให้ทางใจ และการสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตัว ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น

๔.๑ ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุระการงานที่ไม่มีมิโทษ

๔.๒ ไม่นิ่งดูเฉย

๔.๓ ช่วยเหลืองานทางสาธารณประโยชน์

๔.๔ ช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งทางโลกและทางธรรม

๔.๕ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์

๔.๖ ช่วยแสดงความเป็นอย่างตรงไปตรงมา

- ๔.๗ ช่วยแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิด
- ๔.๘ ช่วยคิดหาแนวทางแก่คนที่ถูกที่ชอบ
- ๔.๙ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา
- ๔.๑๐ แบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ขัดสนที่สมควรได้
- ๔.๑๑ แบ่งเครื่องอุปโภค บริโภคแก่ผู้ขัดสน ที่สมควรให้
- ๔.๑๒ สละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล
- ๔.๑๓ ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข
- ๔.๑๔ ไม่ผูกพยาบาทอาฆาตจองเวร
- ๔.๑๕ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด
- ๔.๑๖ ไม่นึกสมน้ำหน้าเมื่อผู้อื่นเกลียดพล่า
- ๔.๑๗ ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน

พระวาสาธรรมเป็นธรรมของคฤหัสถ์ควรยึดถือปฏิบัติสำหรับการครองเรือนหรือธรรมสำหรับการครองชีวิตของชาวบ้าน มี ๔ ประการ คือ

๑. ตั้งใจ ซื่อสัตย์แก่กัน การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ประโยชน์และเป็นธรรม

๒. ทมะ รู้จักข่มจิตของตนฝึกใจของตนเองให้ยึดมั่นอยู่ในความสัตย์ความดีมิให้เสื่อมคลาย

๓. ขันติ ความอดทน รู้จักอดใจเมื่อไม่ได้สมประสงค์ รู้จักทนเมื่อไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการ ทั้งรู้จักอดทนอดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต

๔. จาคะ สละให้ปันสิ่งของให้แก่คนที่ควรปัน และรู้จักวางความชั่ว ความทุจริตหรืออารมณ์ร้ายและรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของส่วนรวมหลักพระวาสาธรรมเป็นคุณธรรมสำหรับการครองเรือน เป็นวินัยของสมาชิกในครอบครัวซึ่งย่อมมีโอกาสที่จะกระทบกระทั่งซึ่งกันและกันมาก หากขาดความซื่อสัตย์ต่อกัน ขาดความข่มใจออกจากสิ่งชั่ว หรือข่มใจทำสิ่งที่ดี ขาดความอดทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย ย่อมทำให้ชีวิตของบุคคลไม่มีความสุข และที่สำคัญคือการลดละความเห็นแก่ความสุขส่วนตัว จะเป็นกำลังเสริมสร้างความมั่นคงอบอุ่นของชีวิตการครองเรือน เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ย่อมเกิดพลังงานแห่งความสำเร็จร่วมกัน^๑

^๑ กรมศาสนา, ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕.

๒.๗.๓ อริยสัจ ๔

หลักพุทธธรรมอริยสัจ ๔ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้บุคคลผู้เข้าถึงให้เป็นอริยชน เป็นความจริงที่สรรพสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ต้องเผชิญในการดำเนินชีวิตประจำวัน อริยสัจ ๔ เป็นหัวข้อธรรมสำคัญอย่างยิ่งหัวข้อในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้สังคมประจักษ์กับความเป็นจริงของชีวิต ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงอริยสัจ ในลักษณะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ได้กล่าวถึงอริยสัจว่าเป็นสัจจะที่ทำให้เกิดผล ความไม่รู้ในอริยสัจ ๔ ประการคือ ทุกข์ อริยสัจ หมายถึง ทุกข์ทั้งหลายได้แก่ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ความอยากความไคร้มรรค อริยสัจ หมายถึง ความดับแห่งการพ้นทุกข์เรียกว่ามรรคมองค์ ๘ คือปัญญาเห็นชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ ทำการงานชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ ทำความเพียรชอบ ตั้งสติชอบ และตั้งใจชอบ หลักธรรม อริยสัจ ๔ จึงเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยเหตุและผลซึ่งมี ๒ ด้าน คือเหตุดี และเหตุไม่ดี ผลดีและผลไม่ดี นิโรธอริยสัจ หมายถึง ความดับแห่งทุกข์ เป็นสภาพแห่งมรรคผลนิพพานเหตุดีหมายถึงทาง (มรรค) แห่งคงความดับทุกข์ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติด้วยกายกรรม (กาย) วาจากรรม (วาจา) มโนกรรม (ใจ) ให้ถึงพร้อมด้วยองค์ ๘ จึงจะส่งผลเป็นความดับทุกข์ทั้งหลาย คือ นิโรธ ส่วนเหตุไม่ดี คือ สมุทัย อันหมายถึงกิเลสต้นเหตุทั้งหลาย (คือความเชื่อและทำตามกระแสโลกความทะยานอยากไม่สิ้นสุด โดยขาดการยั้งคิด)

ความจริงอันประเสริฐหรือความจริงของพระอริยบุคคลเพราะผู้ใดรู้อริยสัจด้วยญาณ ผู้นั้นก็กลายเป็นผู้ประเสริฐหรือพระอริยบุคคลทันที อริยสัจจึงเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เป็นความจริงขั้นสูงสุดที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบหรือตรัสรู้มี ๔ ประการ คือ

๑. ทุกข์ หรือ ทุกขอริยสัจ คือสภาพที่ทนได้ยากทั้งทางกายและทางใจพระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งในความจริง ได้แก่ ทุกข์กายและทุกข์ใจ ทุกข์นี้แบ่งออกเป็น ๒ ประการ คือ

๑.๑ สภาวะทุกข์ คือ ทุกข์โดยสภาพ อันได้แก่ ทุกข์ประจำสังขาร ๓ ประการคือ ทุกข์คือความเกิด ทุกข์คือความแก่ และทุกข์คือความตาย

๑.๒ ปกิณณกทุกข์ คือทุกข์เบ็ดเตล็ดหรือทุกข์จร ได้แก่ ทุกข์ที่เกิดขึ้นภายหลังมี ๘ ประการคือ ความเศร้าโศก ความคร่ำครวญ ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ความประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักและความไม่สมปรารถนา

พระพุทธศาสนาสอนให้มองโลกตามความเป็นจริงว่า โลกที่เราเห็นอยู่นี้เป็นความจริงอย่างนี้ ชีวิตมนุษย์มีความเป็นจริงอย่างนี้ หากเราไม่ยอมรับความจริงที่ปรากฏอยู่เราจะแก้ปัญหาไม่ถูกจุดและแก้ไม่ได้ตลอดกาล

พระพุทธศาสนาสอนว่า ความทุกข์เป็นสิ่งที่พึงจะเรียนรู้และทำความเข้าใจเพื่อหาทางแก้ พระพุทธเจ้าได้ทรงชี้แจงให้เห็นว่า มนุษย์กำลังป่วย ถ้ามนุษย์เข้าใจผิดคิดว่าตนไม่ป่วย อาการอาจจะหนักขึ้นเรื่อย ๆ เพราะความประมาทจนถึงแก่ชีวิต ถ้ามนุษย์เข้าใจผิดว่าอาการป่วยของตนหนักจนไม่มีทางแก้ มนุษย์ก็หมดหวัง

๒. สมุทัย หรือ ทุกขสมุทัย แปลว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งในสาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์ อันได้แก่ ตัณหา ๓ ประการ คือ

๒.๑ กามตัณหา คือความทะยานอยากและความเพิลิดเพลιν ยินดีในกามหรือสิ่งที่น่าใคร่น่าพอใจ คำว่า “กาม” ตามความหมายทางพระพุทธศาสนามี ๒ ประการ คือกิเลสกาม ได้แก่ กิเลสที่ทำให้เกิดความใคร่ความพอใจ วัตถุกาม ได้แก่วัตถุหรืออารมณ์ที่ชวนให้รู้สึกใคร่พอใจและติดอย่างหนึ่ง วัตถุกามคือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกายหรือผิวหนัง)

๒.๒ ภวตัณหา คือความอยากเป็นสภาพที่ตนปรารถนาจะเป็น เช่น อยากเป็นคาราอยากเป็นผู้แทนราษฎร อยากเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

๒.๓ วิภวตัณหา คือความไม่อยากเป็นสภาพที่ตนไม่ปรารถนาจะเป็น เช่น ไม่อยากเรียนซ้ำชั้น ไม่อยากเป็นคนแก่ เจ็บป่วย มีผมงอก เป็นต้น

๓. นิโรธ หรือ ทุกขนิโรธ แปลว่า ความดับสนิทแห่งทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าการดับทุกข์ต้องดับที่เหตุซึ่งทำให้ทุกข์เกิด เมื่อเหตุดับไปแล้ว ผลซึ่งเกิดจากเหตุย่อมดับไปด้วย และความดับสนิทแห่งทุกข์ในที่นี้หมายถึงการดับตัณหาทั้ง ๓ ประการนั่นเอง

การที่จะดับตัณหาโดยตรงนั้นกระทำได้ยาก เพราะตัณหา มีพลังแรง ตัณหาเป็นพฤติกรรมของจิตที่เกิดมากับจิตจนทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า ความอยากเป็นธรรมชาติของจิตซึ่งจะแยกกันไม่ออก คนยังมีความอาลัยความรักในตัณหาโดยเข้าใจว่าตัณหาเป็นของตนเองหรือเป็นของตนเองเลยทีเดียว จึงไม่ยากกำจัดตัณหาเปรียบเสมือนไฟที่กำลังลุกโผลงเต็มที่ จะให้ดับลงในทันทีทันใดนั้นย่อมเป็นการยาก ฉะนั้น การดับตัณหาจึงค่อย ๆ กระทำไปตามลำดับขั้นขั้นตอนแห่งการดับตัณหาเรียกว่า มรรคมรรค ๘

๔. มรรค หรือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา แปลว่า ทางหรือมรรควิธีที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์หรือดับตัณหา ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ คือ

๔.๑ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ มีลักษณะ ๓ ประการ คือความเข้าใจชัดว่าอะไรคือทุกข์ อะไรคือสาเหตุแห่งทุกข์ อะไรคือความดับทุกข์ และอะไรคือมรรควิธีหรือมรรคปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ความเข้าใจว่าอะไรคือกุศลกรรม อะไรคืออกุศลกรรมความเข้าใจหลักปฏิจางสมุปปาต คือกระบวนการเกิดขึ้นและดับแห่งทุกข์โดยปัจจัยอาศัยกัน สัมมาทิฐิ นับเป็นจุดเริ่มต้นหรือตัวกำหนดที่สำคัญที่จะนำผู้ปฏิบัติให้เดินไปถูกทางในการปฏิบัติ และเงื่อนไขที่จะ

ทำให้สัมมาทิฐิเกิดขึ้นและพัฒนาไปโดยถูกต้องมีอยู่ ๒ ประการ คือกัลยาณมิตร อันได้แก่ การรับคำแนะนำสั่งสอนจากท่านผู้รู้ (ปรโตโมหะ) และการพิจารณาอย่างแยบคายด้วยตนเองใช้ความคิดสืบสาวสามารถแยกแยะเหตุผลอย่างรอบคอบโดยไม่มีอคติ ไม่รับเอาความรู้สึกด้วยต้นหาอุปาทานเข้าไป (โยนิโสมนสิการ)

๔.๒ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ มีลักษณะ ๓ ประการ คือ

๔.๒.๑ ความคิดที่ปลอดโปร่งไม่หมกมุ่นพัวพันอยู่ในสิ่งที่สนองความอยาก อันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสที่เรียกว่า “กามคุณ” รวมถึงความคิดเสียสละปราศจากการครุ่นคิดหาผลประโยชน์ใส่ตัว (เนกขัมมวิตก) ความคิดที่ไม่พยาบาทมุ่งร้ายใคร เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา (อพยาโรปาทวิตก) ความคิดไม่เบียดเบียนใครไม่คิดทำร้ายหรือทำลายใคร(อหิงสาวิตก)

๔.๓ สัมมาวาจา การเจรจาชอบ มีลักษณะ ๔ ประการ คือ

งดเว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาท)

งดเว้นจากการพูดส่อเสียด ยุยงให้เกิดความแตกแยก (ปิสุณวาจา)

งดเว้นจากการพูดคำหยาบคาย (ผรุสวาท)

งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือพูดสิ่งไร้สาระ (สัมผัปปลาปะ)

๔.๔ สัมมากัมมันตะ การทำงานชอบ มีลักษณะ ๓ ประการ คือ

งดเว้นจากการทำลายชีวิตคนอื่นและสัตว์อื่น (ปาณาติบาต)

งดเว้นจากการขโมยของของคนอื่น (อทินนาทาน)

งดเว้นจากการประพฤติดีกในกาม (กามสุมิฉฉาจาร)

๔.๕ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต เว้นมิฉฉาอาชีวะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ คือการโกงหรือหลอกลวงเว้นการประจบสอพลอ การใช้เครื่องหมายนิมิต การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภรวมถึงอาชีพอีก ๕ ประการ คือ การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การค้าเนื้อ การค้าสุรา และยาเสพติดหรือการค้ายาพิษ

๔.๖ สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ หมายถึงเพียรพยายามทางจิตอย่างยิ่งใหญ่ ๔ ประการ คือเพียรระงับมิให้ความชั่วเกิดขึ้น (สังวรปธาน)เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว (ปหานปธาน) เพียรสร้างคุณที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น (ภาวนาปธาน)เพียรรักษาคุณที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม (อนรักขนาปธาน)

๔.๗ สัมมาสติ การตั้งสติชอบ หมายถึงสติปัญญา อันได้แก่การตั้งสติพิจารณาถึงทั้งหลายตามความเป็นจริง ๔ ประการ คือ พิจารณากาย มีหลายวิธี เช่น กำหนดลมหายใจเข้าและออก พิจารณาเวทนา คือความรู้สึกสุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ (เวทนานุปัสสนาสติปัญญา) พิจารณาจิต คือให้รู้เท่าทันความนึกคิด เช่น จิตมีราคะหรือไม่มีราคะ มีโทสะ หรือไม่มีโทสะ เป็นต้น (จิตตา

นุปัสสนาสติปัฏฐาน) พิจารณาธรรมให้เกิดปัญญา รู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริง เช่น พิจารณาขั้นที่ ๕ เป็นต้น (ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน)

๔.๘ สัมมาสมาธิ การตั้งจิตมั่นชอบ หมายถึง การที่จิตแน่วแน่อยู่ในอารมณ์ใด อารมณ์หนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน เรียกว่า “เอกัคคตา” สมาธิแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ จากต่ำไปหาสูง ดังนี้ สมาธิชั่วขณะซึ่งเกิดแก่สามัญบุคคลทั่วไปในเวลาปฏิบัติภารกิจประจำวันเรียกว่า “ขณิกสมาธิ” สมาธิจะแน่วแน่ สมาธิที่ตั้งจิตมั่นกว่าระดับแรก เรียกว่า “อุปจารสมาธิ” สมาธิที่แนบแน่นสนิท เป็นสมาธิระดับฌานขั้นต่าง ๆ อันเป็นระดับสูงสุดเรียกว่า “อปปนาสมาธิ” สัมมาสมาธิ หมายถึงสมาธิระดับฌาน (หมายถึงข้อที่ ๓) ซึ่งมีอยู่ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ปฐมฌาน มีองค์ประกอบ ๕ คือ วิตก ความตรึงแต่ลมหายใจเข้าและออก วิจารณ์ความตรองหรือพิจารณาลมหายใจเข้าและออก ปิติ ความอิ่มเอิบใจ สุข เสวยสุขและใจอันเกิดจากวิเวก เอกัคคตา ความมีสติเพ่งอยู่อย่างแน่วแน่

๒. ทุตยฌาน มีองค์ประกอบ ๓ คือ ปิติ สุข เอกัคคตา

๓. ตติยฌาน มีองค์ประกอบ ๒ คือ สุข เอกัคคตา

๔. จตุตถฌาน มีองค์ประกอบ ๒ คือ เอกัคคตา อุเบกขา

วิธีคิดของพระพุทธเจ้าเป็นเชิงวิทยาศาสตร์ นั่นคือคิดโดยสาวจากเหตุไปหาผล และคิดโดยสาวผลไปหาเหตุในอริยสัจ ๔ ประการ คือ

๑. ผล คือทรงรู้แจ้งทุกข์ คือ สมุทัยอันได้แก่ ตัณหา ๓ ซึ่งเป็นเหตุให้ทุกข์เกิด พระพุทธเจ้าใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญแล้วทรงพบว่า ตัณหา ๓ ประการ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา เป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์

๒. ผล คือทรงรู้แจ้งในความดับทุกข์ ว่าต้องดับตัณหาทั้ง ๓ นั้นเสียแล้วทุกข์ทั้งหลายก็ดับไปด้วยเหตุ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นข้อปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับทุกข์

แก่นของอริยสัจ ๔ อยู่ที่ว่ารู้จักใช้ปัญญาแก้ปัญหาชีวิตและจะรู้ว่าสภาพปัญหาที่แท้จริงคืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร ปัญหาจะแก้ได้ไหมวิธีการแก้ปัญหาก็ต้องทำอย่างไรการแก้ปัญหาทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับปัญญาตัวเดียว ต้องเข้าใจจึงจะแก้ได้ ถ้าไม่เข้าใจยิ่งแก้ก็ยิ่งยุ่ง ปัญหาใหม่จะเพิ่มทับทวีคูณ แก้ไปแก้มากับติดตัวเองดันไม่หลุดจึงติดตั้ง ด้วยเหตุฉะนี้ ผู้ศึกษาจึงสามารถสังเกตตามแนวอริยสัจ ๔ ประการคือ ตัวปัญหา คือ ทุกข์ สาเหตุของปัญหา คือ สมุทัย การแก้ปัญหา คือ นิโรธ ๔ วิธีแก้ปัญหาคือ มรรคมีองค์ ๘ คุณค่าที่เด่นของอริยสัจ ๔ ประการ คือ

๑. เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ปัญหาตามระบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่าง ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตามที่จะมีคุณค่าและสมเหตุผล จะต้องดำเนินไปในแนวเดียวกัน (ทุกซ์)

๒. เป็นการแก้ปัญหาและจัดการกับชีวิตของตน ด้วยปัญญาของมนุษย์เอง โดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่เหนือธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ไม่ต้องอ้างอำนาจศาลของการพิเศษเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ (สมุทัย)

๓. เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทุกคนไม่ว่ามนุษย์จะเติบโตออกไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ห่างไกลตัวกว้างขวางมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าเขายังจะต้องมีชีวิตของตนเองที่มีคุณค่า และสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกเหล่านั้นอย่างมีผลดีแล้ว เขาจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ตลอดไป (นิโรธ)

๔. เป็นหลักความจริงกลาง ๆ ที่คิดเนื่องอยู่กับชีวิต หรือเป็นเรื่องของชีวิตแท้ ๆ ไม่ว่านมนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปวิทยาการ หรือดำเนินกิจการใด ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของตน และไม่ว่าศิลปวิทยาการหรือกิจการต่าง ๆ นั้น จะเจริญขึ้น เลื่อมลง สูญสลายไป หรือเกิดมีใหม่มาแทนอย่างไรก็ตาม หลักความจริงนี้ก็จะคงยืนยงใหม่ และใช้เป็นประโยชน์ได้ตลอดทุกกาล (มรรค)^๑

วิธีคิดแบบอริยสัจ ๔ ประการ คือ

๑. กำหนดรู้ปัญหา คือ แจกแจงแฉ่งปัญหาทำความเข้าใจสภาพปัญหาแลขอบเขตของปัญหาให้เข้าใจได้ชัด (ทุกซ์)

๒. สืบสาวหาเหตุปัญหาที่จะพึงแก้ คือ วิเคราะห์ตรวจค้นหาข้อมูลเหตุต้นตอของปัญหา ซึ่งจะต้องกำจัดหรือละลายทำให้หมดสิ้นไป (สมุทัย)

๓. เล็งเป้าหมายชัด ซึ่งการกับปัญหาหรือความทุกข์ที่จะทำให้สำเร็จคือ เล็งเห็นชัดเจน (นิโรธ)

๔. จัดวางวิธีการแก้ปัญหาที่ รายละเอียดและรายการที่จะต้องทำในการที่จะแก้ปัญหาก็หรือกำจัดสาเหตุของปัญหาให้สำเร็จโดยสอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปเพื่อเตรียมลงมือแก้ไขปัญหาคต่อไป (มรรค)^๒

^๑ พระมหาสมพงษ์ สุขุมโณ, วิธีคิดอริยสัจ ๔, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๓๖.

^๒ พระธรรมปิฎก, (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), อริยสัจ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘๔.

๒.๗.๔ อธิธิบาท ๔

อธิธิบาทหรือคนทั่วไปเรียกว่าวิธีการอันนำไปสู่ผลสำเร็จตามความประสงค์ ซึ่งประกอบไปด้วยความพอใจในงานที่กระทำ ความพยายามทำงานของตนเองด้วยการต่อสู้กับอุปสรรคจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาเพื่อใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามหลักอธิธิบาท ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงในลักษณะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

วิธีทำงานให้สำเร็จเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก ให้ยึดหลักอธิธิบาท ๔ ประการ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ

๒. วิริยะ ความเพียร

๓. จิตตะ ความใส่ใจ

๔. วิมังสา ความพินิจพิเคราะห์

ฉันทะ ความพอใจ เป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานอยู่ที่ใจ จะต้องมีความรักงาน หรือพอใจกับงานที่จะทำ เมื่อใจรักแล้วจะได้ทำด้วยความเต็มใจ เรียกว่าเต็มใจทำงาน

วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความรู้สึกที่ไม่ทอดถอนใจท้อถอยเรียกว่าความรู้สึกนี้ก็คือความกล้า เอาชนะความเกียจคร้านได้เรียกว่า วิริยะ ความเพียรคือความกล้า เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แข็งใจทำงาน

จิตตะ ความใส่ใจ ได้แก่ การเอาใจใส่กับงานไม่ปล่อยปละละเลยงานของตน คอยตรวจตรางานสม่ำเสมอ เพื่อจะได้คิดหาวิธีการพัฒนางานและวิธีแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสำเร็จบรรลุเป้าหมาย เรียกว่า ตั้งใจทำงานหรือใส่ใจทำงาน

วิมังสา ความพินิจพิเคราะห์ ได้แก่การทำงานด้วยปัญญาด้วยการใช้สมองคิดไม่ใช่สักแต่ว่าทำงาน คนเราถึงจะรักงานเท่าไร มีความบากบั่นปานใดและเอาใจใส่จดจ่ออยู่กับงานตลอดเวลา แต่ถ้าขาดการใช้ปัญญาพิจารณางานเสียแล้ว

หลักการทำงานทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นเรื่องของจิตใจทั้งสิ้นมีใจรักให้มีใจพากเพียรให้มีใจจดจ่อและให้มีใจพินิจบริบูรณ์ทุกประการ พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นอุดมมงคลแก่ชีวิต เพราะเป็นเหตุนำมาซึ่งความเจริญดำเนินชีวิต เพื่อเป็นทางแห่งความสำเร็จในการทำงาน ได้แก่

๑. ฉันทะ คือความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ตนจะกระทำความพอใจเป็นเหตุแห่งการกำหนดจุดหมายของชีวิตในทุกระดับ หากมีความพอใจเป็นพื้นฐานองค์ประกอบแห่งความสำเร็จข้ออื่น ๆ ก็จะติดตามมาเอง

๒. วิริยะ มีความขยันหมั่นเพียร ในการกระทำสิ่งนั้นๆมีความเข้มแข็งอดทนไม่ทอดถอนแม้ว่าจะลำบากยากเย็นเพียงใด ก็ไม่ยอมแพ้

๓. จิตตะ คือการเอาใจใส่ในสิ่งที่ตนกระทำด้วยจิตที่ตั้งมั่นเป็นสมาธิไม่กระทำด้วยความประมาทเกินไป เพราะต่างก็เป็นเหตุให้จิตใจฟุ้งซ่านไม่สำเร็จประโยชน์ทั้งสิ้น

๔. วิมังสา คือการใช้สติปัญญาพิจารณาหน้าที่ทั้งที่ทำไปแล้วและที่ยังไม่ได้ทำในสิ่งนั้นเพื่อให้รู้ถึงเหตุ และผลที่ทำในสิ่งที่เรากระทำสำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อคิดค้นวิธีปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย^๑ การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้น ๆ ที่เรียกอิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ประการ คือ

๑. ฉันทะ มีใจรักคือ พอใจที่จะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัล หรือผลกำไร

๒. วิริยะ พากเพียรคือขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดลอย

๓. จิตตะเอาจิตฝึกฝัคือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่าน เลื่อนลอยใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ

๔. วิมังสาหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องโดยรู้จักทดลองวางแผนวัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่เน้นให้คนกระทำความดีความถูกต้องด้วยความพอใจไม่โอ้อวดขัดเคืองใจ มีจิตใจที่มั่นคงไม่ห่อเหี่ยวไม่หุดหู่และตรวจสอบพิจารณาแก้ไขให้งานสำเร็จ ได้แก่

๑. ฉันทะ หมายถึงความพอใจความรักในสิ่งที่กระทำ เช่น

๑.๑ มีความรักในงานที่ทำอยู่

๑.๒ มีความรักในหน้าที่การงาน

๑.๓ มีความเต็มใจในการทำงาน

๑.๔ ทำการงานโดยไม่มีความโอ้อวดขัดเคือง ทั้งกายและใจ

๒. วิริยะ หมายถึงความพากเพียร บากบั่นมุ่งมั่นในสิ่งนั้น เช่น

๒.๑ มีความเพียรพยายาม

๒.๒ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

๓. จิตตะหมายถึง การมีจิตใจฝึกฝัในสิ่งนั้นคือเอาใจใส่ฝึกฝัในสิ่งนั้นไม่วางธุระไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปจากสิ่งนั้น ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเช่นเอาใจใส่ในการทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อผลของงานนั้นที่มีประสิทธิภาพ

^๑ประจักษ์, อิทธิบาท ๔, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๘๓.

๔. วิมังสา หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรอง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเช่น

๔.๑ มีความละเอียดรอบคอบ

๔.๒ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งของตนและของสังคม

๔.๓ ยอมรับผลของการกระทำ ที่ตนเองได้กระทำ โดยมีการพิจารณาไตร่ตรองดี แล้วจากหลักพุทธธรรมและพฤติกรรมที่แสดงออกจะเห็นว่าตั้งอยู่บนความรู้จักพอใจ (จันทะ) พอใจ (สันโดษ) และพอเพียง (อโลภะและจาคะ) เป็นแนวทางซึ่งเป็นทางดำเนินตามมรรคมีองค์ ๘ คือ สีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักเพื่อไม่ให้ย่ำอยู่ในความโลภ ความโกรธ ความหลงแต่มีความขยัน (วิริยะ) เป็นมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) เป็นหลักพุทธธรรมกลุ่มวิชาศาสนาเพื่อใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน ในยุคที่สังคมขาดการปลูกฝังทางด้านศาสนาบุคคลที่ทำงานด้วยความเต็มใจ แรงใจทำ ตั้งใจทำและเข้าใจทำกิจการงานของผู้นั้น ด้วยความอดทนจะสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ไม่คั่งค้างสับสน กล่าวโดยสรุปแล้วหลักพุทธธรรมอิทธิบาท ๔ มีจุดมุ่งหมายสู่ความสำเร็จ ๔ ประการ คือ

๑. ความพอใจ ใฝ่รัก ใฝ่หาความรู้และใฝ่สร้างสรรค์

๒. ความพากเพียรพยายาม มีความอดทน ไม่ท้อถอย

๓. ความเอาใจใส่ และตั้งใจแน่วแน่ในการทำงาน

๔. การหมั่นใช้ปัญญาและสติตรวจตราและคิดไตร่ตรอง*

๒.๗.๕ อริยมรรค ๘

หลักพุทธธรรมอริยมรรค ๘ หมายถึงการปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลางที่กล่าวถึงคุณธรรม ๘ ประการ เพื่อให้บุคคลตั้งมั่นในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้สังคมดำเนินชีวิตด้วยความชอบธรรมเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกันได้มีนักวิชาการกล่าวถึงอริยมรรคในลักษณะต่างๆ ไว้ดังนี้มรรคมีองค์ ๘ หรืออัฐังคิกมรรคแปลว่าทางอันประเสริฐแปลประการเพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตไว้ ๘ ประการ คือ

๑. สัมมาทิฐิ ความเห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว บุญมี บาปมี ชาติหน้ามี ชาติก่อนมี ในความหมายในระดับที่สูง หมายถึง การเห็นอริยสัจ ๔ ประการ

๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ได้แก่ ดำริออกจากกาม ดำริออกจากความพยายาม ดำริออกจากการเบียดเบียน ๓ ประการ คือ

๒.๑ ดำริที่จะปลีกตัวออกจากอารมณ์ชั่ววูบต่าง ๆ (เนกขัมมสังกัปปะ)

*พระมหาสุทธีการ, อิทธิบาท ๔, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๘-๑๙.

๒.๒ ดำริในการไม่พยายาบท (อัพยาบาทสังกัปปะ)

๒.๓ ดำริในความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสาสังกัปปะ)^{*}

๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่ สุจริต ๔ ประการ คือ

๓.๑ พูดความจริง

๓.๒ พูดแต่ความสมานสามัคคี

๓.๓ พูดแต่คำสุภาพต่อกัน

๓.๔ พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเว้นจากการพูดวิหัจฉริต ๔ ประการ คือ

๓.๔.๑ เว้นจากการพูดเท็จ

๓.๔.๒ เว้นจากการพูดส่อเสียด

๓.๔.๓ เว้นจากการพูดคำหยาบ

๓.๔.๔ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๔. สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ ได้แก่ กายสุจริต ๓ ประการ คือ

๔.๑ เว้นจากการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น สัตว์อื่น ซึ่งรวมเรียกว่า เว้นปาณาติบาต มีเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งหลาย

๔.๒ เว้นจากการเบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งรวมเรียกว่า เว้นอทินนาทาน มีการเสียสละแบ่งปัน เฉลี่ยความสุขของตนเพื่อผู้อื่นตามสมควร

๔.๓ เว้นจากการอพรหมจรรย์คือการเสพเมถุนคือเว้นจากามารมณ์พอใจในเนกขัมมะ คือปลีกตนจากามอย่างต่ำหมายถึง เว้นจากกามะสุมิจฉาจาร พอใจในคู่ครองของตน

๕. สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ประกอบสัมมาชีพ เว้นมิฉาชีพสัมมาอาชีวะ หมายถึง การเว้นมิฉาชีพทุกรูปแบบประกอบตนอยู่ในสัมมาชีพ มิฉาชีพ ได้แก่ การลักขโมย ปล้น ฉ้อโกง ยักยอก ส่วนสัมมาชีพ ได้แก่ การประกอบอาชีพโดยสุจริตเว้นจากมิฉาชีพ ถ้าทุจริตในอาชีพนั้นก็จัดเป็นมิฉาชีพได้เหมือนกัน เช่น ประกอบอาชีพราชากร แต่กระทำทุจริตในอาชีพนั้น เรียกว่าทำสัมมาชีพให้เป็นมิฉาชีพ หรือทำมิฉาชีพในสัมมาชีพ

๖. สัมมาวายามะ พยายามชอบ ได้แก่ การปฏิบัติตามประธานหรือสัมมปธาน ๔ ประการ คือ

๖.๑ สังวรปธาน การระวังอกุศล คือกิเลส ที่ยังไม่เกิดขึ้น ได้แก่ การสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ พยายามละการยินดี ยินร้ายในอารมณ์ที่น่าชอบใจและไม่ชอบ

๖.๒ ทานปธาน ถ้าพบว่ามีกิเลสคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงเกิดขึ้นในใจ ตนอยู่แล้ว ก็ในพยายามละเสีย ด้วยการปฏิบัติธรรมอันเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับกิเลสนั้น ๆ

^{*}พระธรรมปิฎก, (ประยุทธ์ ปยุตโต), มรรค, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก, ๒๕๔๔), หน้า ๗๐.

๖.๓ ภาวนาปธาน การพยายามปฏิบัติธรรมะ เพื่อความบริสุทธิ์สะอาดแก่จิตใจของตน ด้วยการบำเพ็ญ ศีล สมาธิ ปัญญา

๖.๔ อนุรักษนาปธาน ความเพียรพยายามทำความดีนั้น ๆ ให้คล่องแคล่ว ชำชองปล่อยให้ความเสื่อมถอยไปเสีย

ความเพียร ๔ ประการนี้ ถือเป็นหลักสำคัญมากในการปฏิบัติธรรม เพื่อความก้าวหน้าในชีวิตทางธรรม เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ชีวิตของชาวโลกอย่างมากด้วย ผู้หวังความเจริญและความสุขทั้งทางโลกและทางธรรม ควรมีความเพียร ๔ ประการนี้ไว้ในตน

๗. สัมมาสติ ระลึกชอบ ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔ สัมมาสติ หมายถึง สติชอบ หรือความระลึกชอบ ในชั้นธรรมดาขอให้พิจารณาว่าระลึกถึงสิ่งใดอยู่ กุศลธรรมเจริญขึ้นอกุศลธรรมเสื่อมไป ก็ควรระลึกถึงสิ่งนั้นบ่อย ๆ ในขั้นสูงขึ้นไปทรงสอนให้ระลึกสติปัฏฐาน ๔ ประการ คือ

๗.๑ กายานุปัสสนา พิจารณากาย

๗.๒ เวทนานุปัสสนา พิจารณาเวทนา คือ สุข ทุกข์ และไม่สุข ไม่ทุกข์

๗.๓ จิตตานุปัสสนา พิจารณาจิตว่ามีราคะ โทสะ โมหะหรือไม่มีในจิต จิต

๗.๔ ธัมมานุปัสสนา พิจารณาธรรมทั้งที่เป็นกุศล อกุศลและอัปายากฤตว่ามีอยู่ในตนหรือในสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น อย่างไรควรละควรอบรมให้เกิดมีขึ้น เช่น นิ वर्ณ ๕ เป็นสิ่งที่ควรละ โทษณงค์ ๗ เป็นสิ่งที่ควรบำเพ็ญ ความจริงแล้วสติปัฏฐานมี ๑ คือการตั้งสติ ส่วนกาย เวทนา จิต และธรรมนั้นเป็นอารมณ์ของสติ คือเป็นสิ่งที่ควรเอาสติเข้าไปพิจารณาหรือเอาสติไปตั้งไว้ ฉะนั้นผู้อบรมสติบ่อย ๆ ย่อมมีสติสมบูรณ์ขึ้น สามารถสกัดกั้นกระแสกิเลสได้มากขึ้น ทำให้กิเลสท่วมทับจิตน้อยลงเพราะมีสติปัญญารู้เท่าทันสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตจิตใจตามความเป็นจริงพระอรหันต์ที่ท่านสิ้นกิเลสแล้วนั้น ท่านเป็นผู้มีสติสมบูรณ์ จึงไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส มีโลก โกรธ หลง

๘. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ ฌาน ๔ แปลตามอักษรว่าความเพ่ง หมายถึงความที่จิตสงบนิ่งอยู่กับอารมณ์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ปลอดภัยจากนิ वर्ณทั้ง ๕ คือ กามฉันทะ (พอใจในกามคุณ รูป เสียง กลิ่น รส โสภณวัตถุหรือผัสสะทางกาย) พยาบาท (ความปองร้ายผู้อื่น) ถีนมิทธะ (ง่วงงมเกียจคร้าน) อุทธัจจะกุกกุจจะ (ฟุ้งซ่านและรำคาญ) วิจิกิฉา (ลังเลสงสัย ตัดสินใจไม่ได้)

ปฐมฌาน ฌานที่ ๑ จิตเมื่อปลอดภัยจากนิ वर्ณทั้ง ๕ แล้ว จักเข้าสู่ฌานที่ ๑ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ๕ ประการ คือ

๑.๑ วิตก อาการที่จิตจับอารมณ์ได้

๑.๒ วิจาร อาการที่จิตเคล้าอยู่กับอารมณ์นั้น

๑.๓ ปีติ ความอิ่มใจ

๑.๔ สุข ความสุขใจ

๑.๕ เอกัคตา ความสงบนิ่งแห่งใจหรือความที่ใจเป็นหนึ่งตั้งมั่นไม่หวั่นไหว

หุติยฉน ฌานที่ ๒ ประกอบด้วยองค์ ๓ ประการ คือ

๒.๑ ปีติ ความอิ่มใจ

๒.๒ สุข ความสุขใจ

๒.๓ เอกัคตา ส่วนวิตกพิจารณาจับไป เพราะยังหยาบอยู่

ตติยฉน ฌาน ที่ประกอบด้วยองค์ ๒ ประการ คือ

๓.๑ สุข ความสุขใจ

๓.๒ เอกัคตา ส่วนปีติสงบระงับไป

จตุตถฉน ฌานที่ ๔ ประกอบด้วยองค์ ๒ ประการ คือ

๔.๑ อุเบกขา

๔.๒ เอกัคตา ละเอียดย ฌานน้อย (๒๕๓๘ : ๔๘-๔๙) ได้กล่าวถึงมรรค ๘ เป็นการเน้นเรื่องการทำงานและการมีอาชีพอันเหมาะสมถูกต้องในระดับปุถุชนทั่วไป จำต้องทำงานหาเลี้ยงชีพอย่างเต็มใจและ เต็มกำลัง คือ

๑. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ เห็นในความไม่เที่ยง ความถูกต้อง

๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ (ออกจากกาย ไม่พยาบาท ไม่เบียดเบียน)

๓. สัมมาวาจา การเจรจาชอบไม่พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียดและไม่พูด

เพื่อเจ้อ

๔. สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ เว้นจากการเบียดเบียน เว้นจากการลัก

ทรัพย์

๕. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ เว้นจากมิจฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ

๖. สัมมาวายามะ พากเพียรชอบคือ การยับยั้งอกุศล ละอกุศล ก่อกุศล รักษา

กุศล

๗. สัมมาสติ ระลึกรชอบ มีสติในกาย เวทนา จิต ธรรมตลอดเวลา

๘. สัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นชอบ

มรรคมีองค์ ๘ เป็นกลุ่มหลักธรรมที่เน้นความมี ความเห็น ความคิด ความพยายาม คำพูด การกระทำ ความระลึกได้ และความตั้งมั่นที่ดีต่อตนเองและคนอื่นโดยการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่ไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่น หรือไม่เป็นปัญหาสังคม ๘ ประการ คือ

๑. สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบได้แก่ความรู้หรือริยสัจหรือเห็นไตรลักษณ์หรือรู้กุศลและอกุศลมูล รู้กุศลและกุศลมูล คือ

๑.๑ ความไม่โลภคือมีจาคะ

๑.๒ ไม่โกรธคือมีเมตตา

๑.๓ ไม่หลง คือมีปัญหา

๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบคือ ดำริเพื่อออกจากกามหรือปลอดจากโลภะ (ความโลภ) ดำริไม่เป็นไปเพื่อการพยาบาทเบียดเบียนดำริไม่เป็นไปเพื่อการประทุษร้ายลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเช่น

๒.๑ ไม่ลุ่มหลงมัวเมากับความสุกทางกาย

๒.๒ ความมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

๓. สัมมาวาจา คือ วาจาชอบ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูด เพื่อเจ้า

๓.๑ พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นสาระ

๓.๒ หยุดการพูดปด อำพราง หรือบิดเบือนความจริง

๓.๓ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง ให้เกิดความเข้าใจผิด

๓.๔ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพูดให้เกิดการผัดสีด

๔. สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบคือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤตินิในกาม

๕. สัมมาอาชีวะ อาชีพชอบ ละมิจฉาอาชีวะ ๕ ไม่โกงไม่ถ่อถวง

๖. สัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ เพียรระวังมิให้ความชั่วเกิดขึ้นเพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปเพียรทำความดีให้เกิดขึ้น เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเช่น

๖.๑ ระวังไม่ให้สิ่งที่เป็นความชั่วไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นด้วยกาย วาจาใจ

๖.๒ การรักษาความดีเช่นเดียวกับหลักพุทธธรรมทั้งหมด

๗. สัมมาสติ ความระลึกชอบ ระลึกได้เมื่อรู้สึกสบายหรือไม่สบายระลึกได้ เมื่อรู้สึกสุขหรือทุกข์หรือเฉย ๆ ระลึกได้ว่าจิตกำลังเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วผ่านเข้ามาในใจ

๘. สัมมาสมาธิ ตั้งมั่นชอบมีเหตุและองค์ประกอบคือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมากัมมันตะ สัมมาวาจา สัมมาอาชีวะ สัมมาสติ ความที่มีจิต มีอารมณ์องค์ประกอบเป็นหนึ่งประกอบด้วยองค์ ๗ เหล่านี้ เรียกว่าสัมมาสมาธิ

บางคนอาจมีความเห็นว่า มรรคมีองค์ ๘ เป็นเรื่องของผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อไปสู่นิพพานไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวโลกหรือผู้ยังข้องอยู่ในโลก แต่ตามความเป็นจริงแล้ว มรรคมีองค์ ๘ นี้มีประโยชน์ในชีวิตประจำวันมาก เรียกได้ว่าเป็นอุดมคติและวิถีชีวิตของชาวพุทธทีเดียวชาวพุทธควรดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ ๘ และอาจจะปฏิบัติในขั้นที่ต่ำลงมา กล่าวโดยเหตุผล มีใครบ้างที่ไม่จำเป็นต้องมีความเห็นอันถูกต้อง สติและสมาธิอันถูกต้อง ทุกคนต้องยอมรับ

ว่าสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของคนทุกคน คุณธรรมเหล่านี้ก็คือมรรคมีองค์ ๘ นั่นเอง ผู้ดำเนินชีวิตตามนี้ย่อมมีความสุขความเจริญ ความโปร่งใจ ไม่มีความขัดแย้งในจิตใจอันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของความทุกข์ความวิตกกังวลของมนุษย์^๑

๒.๗.๖ ความซื่อสัตย์

ชื่อ แปลว่า ตรง บางทีก็ใช้เป็นคำชื่อตรง บางทีก็ใช้ว่าชื่อสัตย์ที่มีสัจจะคือคนตรงนั้น ถ้าตรงต่อบุคคลเราเรียกว่า ชื่อตรงนี้นิยมใช้กับบุคคลในระดับเดียวกัน คือ ชื่อตรงต่อมิตรสหาย ถ้าใช้คำว่าชื่อสัตย์ก็หมายถึง ความประพฤติตรงไปตรงมา

ความซื่อสัตย์แปลว่า ความจริงนั้นจำแนกออกได้เป็น ๕ ประการคือจริงต่อหน้าที่จริงต่อการทำงาน จริงต่อเวลา จริงต่อบุคคล และจริงต่อความดี ดังนี้

๑. จริงต่อหน้าที่ คือกิจที่จะต้องทำ ได้แก่ การงานที่ตนได้รับมอบหมายผู้ที่มีความจริงต่อหน้าที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความระมัดระวังไม่ประมาทเลินเล่อหละหลวม หรือ สะเพวรา อีกทั้งไม่หลีกเลี่ยงหรือบิดพลิ้วหมั่นเอาใจใส่ระวังรักษาให้หน้าที่ของตนสำเร็จเรียบร้อยผู้ที่มีความจริงต่อหน้าที่ จะต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เช่น นักศึกษามีหน้าที่เรียนก็ต้องเรียนให้ดีที่สุด

๒. จริงต่อการทำงาน ได้แก่ ทำงานนั้นให้จริงไม่ใช่ทำเล่น ๆ หรือทำอย่างไม่จริงจังตั้งใจ ทำงานให้สำเร็จไม่ย่อท้อต่องานไม่ทอดยอต่ออุปสรรค มีความอดุสาหะ เช่นนี้เรียกได้ว่าเป็นคนทำงานจริง

๓. จริงต่อวาจา ความจริงต่อวาจานั้นมี ๒ ประการ คือ

๓.๑ พุคความจริง (ไม่โกหก)

๓.๒ รักษาคำพูด (ไม่ผิดสัญญา)

คนที่พูดความจริงอยู่เสมอ ไม่พูดปด เป็นคนที่มีศีลควรแก่การเคารพ คนที่รักษาคำพูดเมื่อพูดหรือรับปากแล้วต้องปฏิบัติแล้วต้องปฏิบัติตามที่พูดนั้น เรียกเป็นคนมีวาจาสัตย์

๔. จริงต่อบุคคล บุคคลในที่นี้หมายถึงคนที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา เช่นบิดา มารดา ครู อาจารย์ เพื่อน จริงต่อบุคคล คือเป็นผู้ประพฤติต่อบุคคลอื่นอย่างสม่ำเสมอไม่กลับกลอกเหลวไหล ความดีที่เราประพฤติต่อบุคคลอื่นนั้นเรียกชื่อได้หลายอย่าง แล้วแต่ลักษณะของความดีนั้น เช่น

๔.๑ จริงต่อมิตร เรียกว่า ชื่อตรง

๔.๒ จริงต่อเจ้านาย เรียกว่า สวามิภักดิ์

๔.๓ จริงต่อท่านผู้คุณ เรียกว่า กตัญญูกตเวที

^๑ ธีรภัทร์ แสงศรี, มรรค, (เชียงใหม่ : สังฆมณฑลการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

๕. จริงต่อความดี คือ ความตั้งใจเด็ดเดี่ยวที่จะทำดี ประพฤติตนเป็นคนมั่นคงต่อความดี ไม่เหหันเข้าหาความชั่ว หรือเบี่ยงเบนจากความดีไปเสียไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์อย่างไร การมอบตัวมอบใจไว้กับฝ่ายดี ทำแต่ความดีคิดแต่เรื่องดี เป็นผู้สร้างความดี แม้จะถูกขู่ด้วยอาวุธก็ไม่ทรยศต่อความดีอย่างนี้เรียกว่าจริงต่อความดี คำว่า ความซื่อสัตย์ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงในลักษณะต่างๆ ไว้ดังนี้

ความซื่อสัตย์นั้นกระทำได้ ๓ ประการ คือทางกาย หมายถึง การไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ประพฤติดินในกาม ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาตมาเป็นของตน และจะต้องแสดงเกียรติต่อบุคคลอื่นเหมือนกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทางวาจา หมายถึง การพูดความจริงตรงไปตรงมา พูดในสิ่งที่ควรพูดไม่พูดต่อเสียดเพื่อเจ้อ รักษาความลับสัญญา ไม่เปิดเผยความลับของผู้อื่น และคำที่พูดควรเป็นคำพูดที่อ่อนหวานน่าฟัง และทางใจ หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ใจหรือความคิดเป็นสำคัญ เช่น ไม่คิดทรยศผู้ใด ไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ผิดศีลธรรม รักษาความไว้วางใจของผู้อื่นความซื่อสัตย์เป็นหลักการดำเนินชีวิตที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผนและกฎหมาย และความถูกต้องดีงาม

ลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้ของความซื่อสัตย์มี ๑๕ ประการ คือ

๑. ซื่อตรงต่อเวลา
๒. ซื่อตรงต่องานของตัวเองที่กำหนดไว้
๓. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของคุณ
๔. ซื่อตรงต่อคุณธรรม (หรือความประพฤติที่ดี) ที่ยึดถือปฏิบัติ
๕. ซื่อตรงต่อการนัดหมาย (การพบปะ การประชุม)
๖. ซื่อตรงต่อการให้สัญญา (คำพูด เงิน การช่วยเหลือ)
๗. ซื่อตรงต่อคำสั่งของครู
๘. ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และมหาวิทยาลัย
๙. ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
๑๐. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่นรู้จักแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มไม่ก้าวล่วงงาน

ผู้อื่น

๑๑. ซื่อตรงต่อระเบียบแบบแผนประเพณี
๑๒. ซื่อตรงต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับสังคม
๑๓. ซื่อตรงต่อหน้าที่หมู่คณะมอบหมาย
๑๔. ซื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบันโดยรู้จักจำแนกข้อมูล และคำประเมินผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ดี

๑๕. มีความยุติธรรม^๑

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างตรงไปตรงมาอย่างถูกต้อง และเหมาะสมทั้งทางกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่ ต่อสังคมและประเทศชาติความหมายของความซื่อสัตย์ คือ การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคิดทรยศ ไม่คดโกงหลอกลวงผู้อื่น ประพฤติตรงไปตรงมาถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและกฎหมายบ้าน เมือง โดยจำแนกความซื่อสัตย์ออกเป็น ๔ ประการ คือ

๑. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำความผิด ไม่สลับปลับหลอกลวง ไม่โลภในของของผู้อื่น ไม่คล้อยตามพวก ที่ชักจูงไปในทางที่เลื่อม มันคงต่อการทำดีของตน มีความตั้งใจทำจริง ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด ในกรณีของนักศึกษาจะเห็นความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือศึกษาหาความรู้จริง มามหาวิทยาลัยตรงเวลา เวลาสอบตั้งใจสอบ ไม่ทุจริตในห้องสอบ

๒. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณมีลักษณะสำคัญคือ มีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่กล่าวคำเท็จต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางที่เลื่อมเสียเดือนสติแนะนำในส่วนที่เป็นประโยชน์ ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาถากถางแกล้ง ไม่ถือเอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยการลักขโมย น้อ โกง ขอมรับผิดหากตนเป็นผู้ทำผิดต่อผู้อื่น ไม่ผิพนัด รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

๓. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำหรือได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลาไม่เอาเวลางานในหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

๔. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะสังคมและประเทศชาติคือการรักษาคำมั่นสัญญาไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะรักษาความสามัคคี ไม่นำความลับของหมู่คณะ สังคมประเทศชาติไปเปิดเผย ไม่คิดทรยศ ทำลายสถาบันหลักของชาติ ไม่รวมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผออดกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ สำนึกว่าตนเองคือพบบเมืองของประเทศจึงต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ช่วยกันรักษาความสงบสิ่งใดที่สร้างขึ้นเป็นสาธารณสมบัติจะต้องช่วยกันรักษาและรู้จักใช้อย่างทะนุถนอม ความซื่อสัตย์บ่งบอกถึงความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีในตัวเอง เพราะความซื่อสัตย์ย่อมแสดงพฤติกรรมออกมา ๖ ประการ คือ

๑. พูดตรงกับที่คิด

๒. ทำตรงกับที่คิด

๓. พูดอย่างไรทำอย่างนั้น

^๑กรมวิชาการ, ความซื่อสัตย์, (กรุงเทพมหานคร : กรูสกา, ๒๕๒๘), หน้า ๕๐.

๔. คิดอย่างไร พูดยังไรและทำอย่างนั้น

๕. ไม่คิดเรรวน เปลี่ยนไปมา

๖. เคยพูดไว้อย่างไร ครั้งต่อไปก็พูดยังนั้น

ประโยชน์ของความซื่อสัตย์ นั้นพอสรุปได้ดังนี้

๑. ความซื่อสัตย์เสริมบุคลิกภาพ คนซื่อสัตย์ย่อมมีบุคลิกลักษณะน่าเชื่อถือ เป็นคนตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ต้องหวาดระแวงว่าจะมีคนจับผิด บุคลิกภาพที่แสดงออกจึงเปิดเผย ไม่มีความขัดแย้งระหว่างความคิด คำพูด และการกระทำ

๒. ความซื่อสัตย์เสริมมิตรภาพ ทำให้ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะความไว้วางใจกันทำให้มิตรภาพมั่นคงคนไม่ซื่อสัตย์ไม่ได้รับความไว้วางใจ แม้เพื่อนสนิทถ้าจับได้สักครั้งหนึ่งว่าไม่ซื่อสัตย์เราก็หมดความไว้วางใจ

๓. ความซื่อสัตย์สร้างความมั่นคงแก่สังคม สังคมจะอยู่ได้ด้วยความสุขสบายก็เพราะสมาชิกในสังคมเป็นคนดีมีศีลธรรมถือความสัตย์ สมาชิกไว้นับถือใจกัน ไม่คดโกงกัน

๔. ความซื่อสัตย์ทำให้ทุกฝ่ายสบายใจ ถ้าคนส่วนมากหรือทุกคนเป็นคนซื่อสัตย์ทุกคนก็ไม่ต้องคอยหวาดระแวงว่าคนที่เราคิดต่อด้วยจะคดโกงเอาเปรียบเรา

ความซื่อสัตย์จึงควรนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และคนรอบข้าง ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ (๒๕๒๖ : ๒๕) ได้กล่าวไว้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติต่อผู้อื่นเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขและพัฒนาไปอย่างมั่นคง สมาชิกของสังคมจำต้องมอบความจริงใจให้แก่กัน คือไม่หลอกลวงหรือคดโกงเพื่อประโยชน์ตน เพื่อมีความสุขต่อกันก็สามารถร่วมงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๗.๗ ความรับผิดชอบ

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความรอบคอบ ขอมรับการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง การยอมรับผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำลงไป ความรับผิดชอบสามารถพบจุดบกพร่องหรือจุดเด่นของงาน หากเกิดข้อผิดพลาด ก็ต้องจัดการแก้ไขให้ผลเสียนั้นดีขึ้น ความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกันของหมู่คณะให้ดำเนินต่อไปด้วยดี*

* ราชบัณฑิตยสถาน, ความรับผิดชอบ, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๖๕๖.

รับผิดชอบ คือ การเอาใจใส่ดูแลงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้แล้วเสร็จอย่างมีประสิทธิภาพ^๑

ความรับผิดชอบ คือการรู้จักหน้าที่ที่ตนเองต้องปฏิบัติหรือกระทำไม่นึกถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการกระทำที่ควรกระทำหรือต้องกระทำตามสถานภาพ ของบุคคลหนึ่ง ๆ^๒

ความรับผิดชอบว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา ใ้บุคคลอื่นเห็นจนเป็นที่ยอมรับ และศรัทธาในตัวคุณเองอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งลักษณะของความรับผิดชอบที่แสดงออกมา ๔ ประการคือ^๓

๑. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายถึง การที่คุณไม่ละเลยหรือหลีกเลี่ยงการกระทำสิ่งใดที่เป็น หน้าที่ของตนเอง ไม่วานให้ผู้อื่นทำแทน แต่คุณจะต้องรับผิดชอบด้วยการตั้งใจ เต็มใจและทำอย่างดีที่สุด

๒. รับผิดชอบในการคิดและการตัดสินใจกระทำสิ่งใด ๆ ให้ถูกต้องที่สุดหมายถึง การตั้งใจจริงในการตัดสินใจใด ๆ ด้วยความรอบคอบไม่ประมาท อันจะนำผลเสียมาสู่หมู่คณะหรือบุคคลอื่นในภายหลัง

๓. รับผิดชอบในผลที่กระทำ คือ การที่คุณกล้ายอมรับการตัดสินใจและการกระทำใด ๆ ที่ผิดพลาดโดยไม่ปฏิเสธหรือโยนความผิดให้กับบุคคลอื่น

ความรับผิดชอบหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่กระทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งหลายที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบแบ่งเป็นข้อ ๆ ดังนี้

ความรับผิดชอบต่อตนเอง คนทุกคนต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง ดังนี้

๑.๑ ความรับผิดชอบทางกาย เป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่จะต้องดูแลสุขภาพของตนเองให้ดียู่เสมอ ผู้ที่มีสุขภาพดีสามารถเรียนและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ทุกคนจึงมีหน้าที่จะต้องรักษาสุขภาพของตนเอง

๑.๒ ความรับผิดชอบทางจิตใจคือการฝึกรอบรมให้เกิดคุณธรรมในจิตใจและฝึกละความชั่ว

^๑ กรมหลวงราชบุรีดิเรกวัฒนาศาสตร์, **ความรับผิดชอบ**, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖), หน้า ๓๐.

^๒ ธวัชชัย ชัยจิรธนาภักดิ์, **ความรับผิดชอบ**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๕), หน้า ๓๐.

^๓ สุพัตรา สุภาพ, **ความรับผิดชอบ**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๖), หน้า ๒๓.

๑.๓ ความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ ทุกคนมีหน้าที่ต้องทำงานเพื่อเลี้ยงตนและครอบครัวพึงประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ ด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ทำตนให้ตกเป็นภาระของสังคม

๑.๔ ความรับผิดชอบทางสติปัญญา เป็นหน้าที่อันสำคัญประการหนึ่งของเราที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้และพัฒนาสติปัญญาให้ถึงขั้นสูงสุดเท่าที่จะทำได้คุณลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความอดสาเหและความยุติธรรมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน ปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากมีพฤติกรรมทางจริยธรรมทั้ง ๖ คุณลักษณะอยู่ในระดับขั้นที่ ๕ ซึ่งหมายถึงทำตามหน้าที่ตามกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคม

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘.๑ งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนาชนบท กลุ่มตัวอย่างหนุ่มสาวพุทธคือกลุ่มเนินหย่องและวังหั่ว เป็นกลุ่มทดลอง ๒ กลุ่ม และกลุ่มควบคุม ๒ กลุ่ม คือกลุ่มกันเกรา และวังหิน การประยุกต์หลักพุทธธรรม เช่น ศีล ๕ โอวาทปาฏิโมกข์ สมาธิ อริยสัจ ๔ บุญกิริยาวัตถุ ๑ สังคหวัตถุ ๔ ฆราวาสธรรม ๔ ความรู้ทางธรรมมาใช้พัฒนาชนบท รวม ๖ โครงการ คือ การจัดงานปีใหม่ กสช. พิเศษ การบวชสามเณร การปฏิบัติสู่ความเป็นพุทธะ การรวมกลุ่มสัมมาชีพ การปรับปรุงหนุ่มสาวชาวพุทธ ผลการศึกษาพบว่า

๑. การรักษาศีล ชาวบ้านทำผิมน้อยที่สุดก่อนและหลังการทดลอง คือ ศีลข้อ ๑ ศีลข้อ ๕ ชาวบ้านที่ทำผิมน้อยที่สุด

๒. การทำสมาธิ ชาวบ้านในกลุ่มทดลองมีความเข้าใจและให้คำตอบที่ถูกต้องเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

๓. ด้านปัญญา ชาวบ้านเข้าใจคำสอนพุทธศาสนาที่ให้ทำดี ละชั่ว ทำใจบริสุทธิ์เพิ่มมากขึ้นภายหลังการทดลอง

๔. การรักษาศีลในชีวิตประจำวัน ชาวบ้านในกลุ่มทดลอง เห็นว่า เป็นการกระทำที่ให้ผลบุญมากที่สุด เพิ่มมากขึ้นภายหลังการทดลอง ซึ่งสูงกว่าชาวบ้านกลุ่มควบคุม

๕. ปัญหาด้านศาสนาที่สำคัญ คือ การที่คนไม่สนใจศึกษาปฏิบัติ รองลงมาคือ การขาดผู้สอนธรรม

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบทพบว่ามีชาวบ้าน ผู้รู้ธรรมและปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้น ตลอดจนมุขในชีวิตประจำวัน และรู้จักประหยัดในการจัดงาน ประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะชาวบ้านในกลุ่มทดลอง โดยสรุปในการทำงานพัฒนาศีลธรรมและจิตใจ ของชาวชนบทขึ้นอยู่กับ การยอมรับปัญหาคนในท้องถิ่นว่ามีอยู่จริง และจำเป็นต้องแก้ไขรวมไปถึง บทบาทผู้นำฝ่าย

ศิริพร สิริวิพันธุ์^๑ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จังหวัด อุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนมากไม่เคร่งครัดในการรักษาศีล ๕ ในชีวิตประจำวัน มากนัก โดยเฉพาะศีลข้อ ๔ ในเทศกาลสำคัญทางศาสนา นักเรียนส่วนมากมักจะทำบุญตักบาตร และบริจาคเงินหรือสิ่งของอยู่เสมอ ในด้านการสวดมนต์ไหว้พระนั้นนักเรียนหญิงจะให้ความสนใจ มากกว่านักเรียนชาย และนักเรียนมีความสนใจน้อยมากในการอ่านหนังสือธรรม ความรู้เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนาที่นักเรียนได้รับจะมาจากวัด และโรงเรียน ส่วนความเชื่อทางพระพุทธศาสนา นักเรียนมีความเชื่อปานกลาง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาโดย ส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยนักเรียนหญิงมีความเชื่อสูงกว่า นักเรียนชาย ส่วนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มัธยมศึกษาปีที่ ๕ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .๐๕ โดยนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สำหรับความ เชื่อในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าและพุทธสาวก กรรมและนิพพาน นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔ มัธยมศึกษาปีที่ ๕ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความเชื่อสูงกว่านักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖

เพ็ชรินทร์ วรรณรักษ์^๒ ได้ศึกษาเรื่องแก่นร่วมพุทธธรรม คริสตธรรม อิสลามิกธรรมต่อ การจัดการศึกษาด้านจริยธรรม ในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทศวรรษหน้า กลุ่มตัวอย่างเป็นนักบวชทางด้านพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม รวมทั้งหมด ๑๘ ท่าน และนักศึกษา ๑๘ ท่าน ผลการวิจัยที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาดังนี้

^๑ ศิริพร สิริวิพันธุ์, ความเชื่อในพระพุทธศาสนา, (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๗), หน้า : บทคัดย่อ.

^๒ เพ็ชรินทร์ วรรณรักษ์, แก่นร่วมพุทธธรรมคริสตธรรมอิสลามิกธรรมต่อการจัดการศึกษาด้าน จริยธรรมในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับม.ต้น ในทศวรรษหน้า, (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๘). บทคัดย่อ.

๑. หลักธรรมและหลักปฏิบัติที่จะใช้เป็นจริยธรรมของสังคมไทย ควรเน้นด้านความ รับผิดชอบ ความอดทน ความศรัทธาในศาสนา ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ความคิดอย่างมี เหตุผล ความรัก เมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

๒. หลักธรรมและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของเยาวชน จะรณรงค์ด้านการเรียนรู้ ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักศาสนาของตน โดยจะเน้นความซื่อสัตย์ ความขยัน ความคิดอย่างมี เหตุผล ความรัก เมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

๓. นโยบายส่งเสริมจริยธรรมควรส่งเสริมในด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่ และรู้จักให้อภัย

๔. ลักษณะจริยธรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชนได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีความอดทน มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา มีความศรัทธาและปฏิบัติตามหลักศาสนา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๕. เนื้อหาจริยธรรมควรบรรจุในหลักสูตรสังคมศึกษา คำนึงถึงการเสนอเนื้อหาที่ไม่ก้าว ก่ายหรือบิดเบือนคำสอน ไม่ชี้แนะให้มีการวิพากษ์วิจารณ์และดูถูกพิธีกรรมของศาสนาอื่นและการ จัดเนื้อหาควรคำนึงถึง วัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน ควรเป็นเนื้อหากลาง ๆ เหมาะแก่บุคคลทุก ศาสนาพึงเรียนได้ โดยเนื้อหาต้องมีลักษณะในทางเสริมสร้างปัญญาที่มีอิสรภาพทางความคิด

๖. เนื้อหาจริยธรรมควรบรรจุในหลักสูตรสังคมศึกษา ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต มี สัจจะ ความเป็นผู้มีเหตุผล และความละเอียดรอบคอบต่อความชั่ว ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความสุภาพ อ่อนน้อม ความสามัคคี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลการวิจัยที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา พบว่า

๑. เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของจริยธรรมจะเน้นให้มีวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ต่อ การกระทำของตนรู้จักและเข้าใจตนเอง มีความมั่นใจในการดำรงชีวิตที่ดี สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ แยกแยะตัดสินใจในการเลือกกระทำระหว่างความดีกับความชั่ว เชื่อมมั่นศรัทธาในการทำมาดีและ ยอมรับว่าตนเป็นหนึ่งที่มีส่วนทำให้สังคมสงบสุข

๒. แนวโน้มของลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยธรรม จะต้อง สอดคล้องกับสภาพปัญญาของชีวิตจริงมากขึ้น ควรมีเทคนิควิธีการที่ให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ได้ ปฏิบัติเรียนรู้ และตัดสินใจด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมจะต้องกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมที่เห็นได้ ชัดชัดได้จริง การสอนจะเป็นการปรับพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องจนออกมาเป็นนิสัย

๓. วิธีสอนที่ควรใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ การสอนโดยใช้กระบวนการ กลุ่มสัมพันธ์ การสอนแบบการแก้ปัญหา การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การ สอนแบบอภิปราย การสอนความคิดรวบยอดและหลักการ และการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

๔. หลักการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ได้สัมผัสกับปัญหา โดยให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมกับค่านิยมและหลักธรรมของศาสนา และควรบูรณาการกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเข้าไว้ด้วยกัน

๕. วิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างจริยธรรม ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติดี ให้มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่ทำประโยชน์ให้แก่บุคคลและสังคม

๖. วิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินผลควรเน้นพฤติกรรมมากกว่าความรู้โดยประเมินจากบุคคลหลายฝ่าย นำการวัดและการประเมินผลแบบต่างๆมาประกอบ

๗. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลใช้แบบสังเกต แบบทดสอบและดาราแสดงคุณสมบัติที่พึงประสงค์

๘. สักคั่นและเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล จะพิจารณาจากพัฒนาการในทางทดลองสังคมของนักเรียนโดยการพิจารณาร่วมกันของผู้เรียน กลุ่มเพื่อนบุคลากรภายในโรงเรียน และผู้สอนโดยพิจารณาจากพฤติกรรมควบคู่ไปกับการรู้ โดยกำหนดสัดส่วนพฤติกรรม ๓๐-๔๐ : ความรู้ ๓๐-๒๐

ทรงศักดิ์ อ่อนบิ่ง^๑ ได้วิจัยเรื่องมโนทัศน์ทางจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ โรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๑๑ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๘ จำนวน ๖๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางจริยธรรมในชีวิตประจำวันของผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมี ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ . ๘๐

ศักดิ์พันธ์ ปัญญาอินทร์^๒ ได้วิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรสังคมศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนาในทัศนะของนักเรียนมีทัศนคติต่อเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน และนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ครูผู้สอนปรับปรุงการสอนและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน

^๑ ทรงศักดิ์ อ่อนบิ่ง, มโนทัศน์ทางจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, (รายงานงานวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๒๘), บทคัดย่อ.

^๒ ศักดิ์พันธ์ ปัญญาอินทร์, การประเมินหลักสูตรสังคมศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนาในทัศนะของนักเรียนมีทัศนคติต่อเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา, (รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๐), บทคัดย่อ.

ภาวนา ไพศาลสุขสมบูรณ์^๑ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๓๕๔ คน ปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอาชีพมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ประภาศรี สีหอำไพ^๒ ได้วิจัยเรื่องอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา คือ คุณสมบัติของคนดี ได้แก่ ศีล ๕ ธรรม ๕ สัมปยุตธรรม ธรรมเพื่อดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ฆราวาสธรรม ๔ อริยสัจ ๔ ทิศ ๖ สังคหวัตถุ ธรรมเพื่อละเว้น ได้แก่ อบายมุขและธรรมพึงรู้สภาวะ (ค่าเฉลี่ย ๒.๗๐) วัดไทยเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทย (ค่าเฉลี่ย ๔.๕๔) เห็นด้วยมากกว่าโรงเรียนทำให้มีคนไทยมาวัดมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย ๔.๓๕)

ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เชิงจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง ความมีวินัยในตนเองและความเสียสละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๗ ปรากฏว่า โดยส่วนรวมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

กรมการศาสนา^๓ ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เลือกโดยการสุ่มแบบ (multi-stage random sampling) จากจังหวัดทุกเขตการศึกษา เขตการศึกษาละ ๒ จังหวัด จังหวัดละ 3 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กแล้วจึงสุ่มห้องเรียนที่จะทำการสังเกตครูเป็นจำนวนร้อยละ ๓๐ ของจำนวนห้องเรียนทั้งหมด ได้จำนวนครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง ๕๘๒ คน ผลการศึกษาพบว่า

๑. พฤติกรรมทางจริยธรรมของครู ครูส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ ๗๗) มีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เหมาะสม เรียงลำดับ พฤติกรรมที่มีจำนวนคนที่เหมาะสมจากมากไปน้อย คือ พฤติกรรมด้านมารยาท ด้านการพูด ด้านการแต่งกาย และด้านการตรงต่อเวลา

^๑ภาวนา ไพศาลสุขสมบูรณ์, ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, (รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๕), บทคัดย่อ.

^๒ประภาศรี สีหอำไพ, อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๔๕.

^๓ กรมการศาสนา, พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๒๕.

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรพบว่า ครูวุฒิปริญญาตรี หรือ สูงกว่า มีมารยาทและการแต่งกายที่เหมาะสมมากกว่าครูวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ครูหญิงแต่งกายเหมาะสมมากกว่าครูชาย ครูอายุมากแต่งกายเหมาะสมมากกว่าครูอายุน้อย

๒. พฤติกรรมของครูในการปรับ-แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า ครูทำการปรับแก้พฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่เหมาะสมน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่พบ (ครูปรับ-แก้ ไม่ถึงร้อยละ ๓๐ ของจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เกิดขึ้น) ลำดับพฤติกรรมที่ครูปรับ-แก้จากมากไปน้อยดังนี้ ครูปรับแก้เรื่องการตรงต่อเวลา เรื่องระเบียบวินัย เรื่องมารยาท การพูดและการแต่งกาย

ในจำนวนนี้พบว่า ครูหญิงปรับ-แก้เรื่องมารยาทมากกว่าครูชาย ครูอายุมากปรับแก้เรื่องการแต่งกายมากกว่าครูอายุน้อย และครูสอนศิลปะพลานามัย ปรับแก้เรื่องระเบียบวินัยและการแต่งกายมากกว่าครูสอนวิชาอื่น

๓. ลักษณะของจริยธรรมและวิธีการที่ครูปลูกฝังจริยธรรม ที่มีจำนวนครูปลูกฝังค่อนข้างมาก คือ ความรับผิดชอบ และระเบียบวินัย (จำนวนครูที่ปลูกฝัง ร้อยละ ๖๓ และ ๔๖) จริยธรรมที่ครูปลูกฝังน้อย (จำนวนครูที่ปลูกฝัง ร้อยละ ๑๐ ร้อยละ ๓๐) คือ ความมีเหตุผล ความอดทน ความสามัคคี และความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนจริยธรรมด้านการประหยัด ความเสียสละ ความเมตตา กรุณา ความกตัญญู กตเวที และความยุติธรรม พบว่าครูปลูกฝังน้อยมาก (ไม่ถึงร้อยละ ๕)

ในจำนวนนี้ พบว่า ครูหญิงปลูกฝังความรับผิดชอบและความมีวินัยมากกว่าครูชายครูอายุน้อยปลูกฝังความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และความอดทนมากกว่าครูอายุมาก ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ปลูกฝังความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความเสียสละ มากกว่าครูวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า

๔. วิธีการที่ครูใช้ในการปลูกฝังจริยธรรม พบว่า ครูใช้วิธีบอกแนะนำมากที่สุด รองลงมา เป็นวิธีให้นักเรียนฝึกพฤติกรรมให้รางวัล-ลงโทษ นักเรียนอภิปรายหาเหตุผลและให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมต้นแบบ ตามลำดับ

สายพิน สะอาดเอี่ยม^๑ ได้ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนา ทั้งนักเรียนหญิงและ

^๑สายพิน สะอาดเอี่ยม, ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน จังหวัดชลบุรี, (รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๘), บทคัดย่อ.

นักเรียนชายอยู่ในระดับดี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ยกเว้นเนื้อหาที่นักเรียนชายมีค่าเฉลี่ยของเจตคติต่ำกว่านักเรียนหญิงอยู่เล็กน้อย ในการเปรียบเทียบพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และเจตคติวิชาพระพุทธศาสนาความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

เดือนเด่นหล้า ชัยปริญญา^๑ ได้วิจัยเรื่องการปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนกวางโจนศึกษา อำเภอกูเจียว จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ตัวบุคคลจริงมีการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

กรองทอง รัตนจันทร์^๒ ได้วิจัยเรื่องการสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จำเป็นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศผลการวิจัย พบว่า

๑. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีความเห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จำเป็นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศไทย ได้แก่ หลักธรรม ๖ กลุ่ม คือกลุ่มหลักธรรมไตรลักษณ์ กลุ่มหลักธรรมเบญจศีล-เบญจธรรม กลุ่มหลักธรรมมรรคมีองค์ ๘ กลุ่มหลักธรรมพรവാสาธรรม กลุ่มหลักธรรมทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ และกลุ่มหลักอิทธิบาท ๔

๒. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน (ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดพิเศษ) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมพระพุทธศาสนาในโรงเรียนที่จำเป็นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในช่วงสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒.๑ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างจากความคิดเห็นของครู ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ในกลุ่มหลักธรรมเบญจศีล-เบญจธรรม กลุ่มพรവാสาธรรมที่ระดับ .๐๕

^๑ เดือนเด่นหล้า ชัยปริญญา, การปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, (รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕), บทคัดย่อ.

^๒ กรองทอง รัตนจันทร์, การสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จำเป็นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, (๒๕๓๕), (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕), บทคัดย่อ.

๒.๒ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างจากความคิดเห็นของครู ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในกลุ่มหลักธรรมมรรคมีองค์ ๘ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕

๒.๓ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นแตกต่างจากความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในกลุ่มหลักธรรมทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

นรา ตรีธัญญา^๑ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมในรายวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ และศึกษาเปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศและขนาดของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิจำนวน ๔๐๐ คน แยกเป็นนักเรียนชาย ๑๕๔ คน และนักเรียนหญิง ๒๔๖ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. การนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมามีจำนวนมากที่สุดร้อยละ ๕๗.๘๐ รองลงมาคือการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันในระดับปานกลางร้อยละ ๔๒.๒๐

๒. นักเรียนหญิงและนักเรียนชายนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ โดยนักเรียนหญิงมีระดับการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้มากกว่านักเรียนชาย

๓. นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดพิเศษ มีการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน

ตรีสุข พลังกูร^๒ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนของครู-อาจารย์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครู-อาจารย์ประเภทวิชาพาณิชยกรรม จำนวน ๒๕๖ คน ครู-อาจารย์ประเภทวิชาคหกรรม จำนวน ๑๕๗ คน รวม ๔๑๓

^๑ นรา ตรีธัญญา, การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖, (รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), บทคัดย่อ.

^๒ ตรีสุข พลังกูร, การศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนของครู-อาจารย์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, (กาญจนาบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

คน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ พฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและด้านความขยันหมั่นเพียร ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/CP ผลการวิจัยพบว่า

๑. ครู-อาจารย์ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และ สุจริต ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความขยันหมั่นเพียรในระดับมาก

๒. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมระหว่างครูอาจารย์ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และประเภทวิชาคหกรรม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ในด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความขยันหมั่นเพียร ยกเว้นความซื่อสัตย์สุจริตไม่มีความแตกต่างกัน

ถนัด ตรีเลิศวิเชียร^๑ ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้พุทธธรรมในการพัฒนาชีวิต: ศึกษากรณีผู้พนักไทยที่เข้ารับการอุปสมบท ณ วัดหนองปลิง ตำบลตอนแสดบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษาวิธีการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการฝึกอบรมตนเองของผู้พนักไทยที่เข้ารับการอุปสมบท โดยศึกษาว่าผู้พนักไทยที่เข้ารับการอุปสมบทมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติในการดำเนินชีวิตอย่างไร และได้ศึกษาว่าความคิดเห็นของพระภิกษุท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อศีลจารวัตรของผู้พนักไทยที่เข้ารับการอุปสมบท โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๗รูป พระภิกษุพื้นที่ จำนวน ๕ รูป และประชาชนในท้องถิ่น ๓๐๐ คน พบว่า ผู้พนักไทยที่เข้ารับการอุปสมบทจะต้องได้รับการพัฒนาด้านการมีความคิดเห็นที่ถูกต้องโดยใช้หลักธรรม คือ สัมมาทิฐิ และโสวจิตตตา ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการควบคุมตนเอง โดยใช้หลักธรรมคือ สติสัมปชัญญะ หิริโอตตปปะและกุศลกรรมบถ ๑๐ และยังพบว่าหลักธรรมที่ทางวัดหนองปลิงเน้นพิเศษเพื่อใช้ในการอบรมผู้พนักไทยคือ หลักอภัยมุข ๖ และหลักเบญจศีลเบญจธรรม

ประนอม สมแสน^๒ ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนโนนหันวิทยา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยการปฏิบัติงานและการสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน ใช้เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า ก่อนดำเนินการประยุกต์ใช้ระบบ

^๑ ถนัด ตรีเลิศวิเชียร, ศิลปะการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรม, (รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

^๒ ประนอม สมแสน, การใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันสารเสพติด, (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ครูที่ปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ครูที่ปรึกษายังขาดความเข้าใจวิธีการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน และขาดความตระหนัก
ในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลังการดำเนินการตามวงจรที่ ๑ กิจกรรมการ
ส่งเสริมนักเรียนอยู่ในระดับดี กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนอยู่ในระดับดี และ
พบว่า การประยุกต์ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อป้องกัน
สารเสพติดในโรงเรียนโนนหัน สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และครูที่
ปรึกษานักเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ครุณี แปลงทิศ* ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ค่ายจิตเวช กระบวนการกลุ่มและครอบครัวบำบัด
บำบัดเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดในนักเรียนของอำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดในนักเรียน ศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
การใช้สารเสพติดประเภทยาบ้าของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ใช้
ยาบ้าจำนวน ๖๐ คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน ๓๐ คน กลุ่มทดลองจำนวน ๓๐ คน เครื่องมือที่
ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง หลักสูตรการเข้าค่ายสังคมจิตเวช แบบ
สังเกตพฤติกรรมระหว่างการเข้าค่าย ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติ
กรรมการใช้ยาบ้า ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรใช้ยาบ้าของนักเรียน กลุ่มทดลองก่อนและหลัง
การทดลองด้วยค่าที่ พฤติกรรมกรใช้ยาบ้าของนักเรียนหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลอง

๒. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกรใช้สารเสพติดประเภทยาบ้าของ
นักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองด้วยค่าที่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกรใช้ยาบ้า
ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๓. ผลการทดลองค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมกรใช้ยาบ้าของนักเรียน
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่าที่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงคะแนน
พฤติกรรมกรใช้ยาบ้าของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
แสดงว่ากลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรใช้ยาบัลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม

๔. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดที่นำไปสู่พฤติกรรมกรใช้ยาบ้าของนักเรียน
กลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองด้วยค่าที่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดที่นำไปสู่พฤติกรรม
กรใช้ยาบ้าหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า
หลังการทดลองนักเรียนมีความคิดเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

*ครุณี แปลงทิศ, การใช้ค่ายจิตเวช กระบวนการกลุ่มและครอบครัวบำบัดเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้สาร
เสพติดในนักเรียน, (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

๕. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดที่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้ยาสูบของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองด้วยค่าที่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดที่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้ยาสูบของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๖. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงคะแนนความคิดที่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้ยาสูบของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่าที่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงความคิดที่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้ยาสูบของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๗. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อยาสูบโดยรวมทุกด้านของนักเรียนกลุ่มทดลองและหลังการทดลองด้วยค่าที่พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อยาสูบโดยรวมทุกด้านของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๘. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อยาสูบโดยรวมทุกด้านของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองด้วยค่าที่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อยาสูบโดยรวมทุกด้านของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๙. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงคะแนนทัศนคติต่อยาสูบโดยรวมทุกด้านของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่าที่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงคะแนนทัศนคติกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แสดงว่ากลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไม่ดีต่อยาสูบเพิ่มขึ้นจริง

นเรศ สงเคราะห์สุข* ศึกษาวิจัยเรื่องการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยแนวทางวัฒนธรรมชุมชน บทที่สูงและกระบวนการ อุดมการณ์/ฐานคิด กลไกดำเนินงานและวิธีการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนบนที่สูงพบว่า อุดมการณ์ของชุมชนซึ่งสะท้อนความเป็นปึกแผ่นของชุมชน ความสามัคคี การมองปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาของชุมชนซึ่งสะท้อนความเป็นปึกแผ่นของชุมชน ความสามัคคี การมองปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชนที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข กลไกดำเนินงานชุมชนมีการใช้กลไกทางด้านความเชื่อ องค์กร ผู้นำ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนสะท้อนถึงจริยธรรมต่างๆที่ได้ดำเนินงาน ทั้งการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด การขยายเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน เพื่อการขยายฐานการเรียนรู้และการร่วมมือในการป้องกันและควบคุมปัญหายาเสพติด ผลการศึกษาพบว่าแม้ว่าปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ชุมชนมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาน้อยมาก แต่ชุมชนบนพื้นที่สูงสามารถแก้ไขปัญหายาได้โดยอาศัยฐานทางวัฒนธรรมชุมชนซึ่งยังคงอยู่สูง

*นเรศ สงเคราะห์สุข, การแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยแนวทางวัฒนธรรมชุมชน, (รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

๒.๘.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต มีดังนี้

จอห์นสัน (Johnson) ^๑ ได้ศึกษาเรื่องการใช้ทีมงานร่วมกันรักษาระเบียบวินัยด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครูจะช่วยลดจำนวนพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำผิดต่าง ๆ และส่งผลต่อการหยุดและเลิกพฤติกรรมเหล่านั้น นอกจากนี้ยังได้สอบถามความคิดของผู้บริหารที่มีต่อการจัดทีมงานร่วมกันรักษาระเบียบวินัยและการจัดมาเพื่อให้คำปรึกษาของครูว่า จะช่วยป้องกันปัญหาการทำผิดวินัยซึ่งนำโรงเรียนสู่ความล้มเหลวได้หรือไม่ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นของผู้บริหารว่ามีประสิทธิภาพของแนวปฏิบัติทั้งสองประการ และอัตราของการกระทำผิดวินัยในโรงเรียนหรือไม่โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่ต่ำกว่าเกรด ๕ และไม่เกินเกรด ๘ จำนวน ๑๘๐ โรงเรียน ในเมืองโอเรกอน จากคำตอบที่ได้ผู้บริหารทุกคนเห็นด้วยที่ว่า ทีมงานร่วมกันรักษาวินัยและการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครูช่วยลดปัญหาการทำผิดวินัยและช่วยปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนและการลดเลิกพฤติกรรมทำผิดวินัยมีความสัมพันธ์กับอาชีพความเห็นด้วยของผู้บริหารที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งสองอย่าง

คิลโลอก, (Killion) ^๒ ได้ศึกษาวิธีการและเครื่องมือที่ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอินเดียใช้ในการจัดการเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเกี่ยวกับนักเรียนที่ประพฤติผิดวินัย จากการศึกษาพบว่า วิธีการที่ใช้ได้ผลคือ การพูดคุยทางโทรศัพท์วิธีที่ได้ผลน้อยที่สุดคือ การกักขังหน่วงเหนี่ยวและสาเหตุเบื้องต้นของปัญหานี้คือ ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่และปัญหาที่สำคัญอันดับหนึ่งของการประพฤติผิดระเบียบวินัยคือ ความเมินเฉยไม่เอาใจใส่นักเรียน ศึกษาพฤติกรรมในชั้นเรียน การติดต่อพบปะที่ไม่ได้รับการยอมรับ ความถี่ของการประชุมครูผู้ปกครองนักเรียน การยึดถือระเบียบวินัยของโรงเรียนพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย การลักขโมยและการทะเลาะวิวาทของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่อยู่ในโปรแกรมนี้เห็นด้วยว่า มีการลดพฤติกรรมการกระทำที่ร้ายแรงลดน้อยลงกว่าเดิมนักเรียนที่เป็นวัยรุ่นมักก่อปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยบ่อยๆและปัญหาเหล่านี้ส่งผลเสียต่องานวิชาการและด้านสังคมในโรงเรียน

^๑จอห์นสัน (Johnson.๑๙๙๗: ๒๗๖๕), การใช้ทีมงานร่วมกันรักษาระเบียบวินัยด้านต่างๆ ของโรงเรียน และการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครูจะช่วยลดจำนวนพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำผิดต่าง ๆ, (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยแห่งรัฐ โอเรกอน, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

^๒คิลโลอก, (Killion : ๔๖๑๒-A), ได้ศึกษาวิธีการและเครื่องมือที่ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอินเดียใช้ในการจัดการเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน. (รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยบอสตัน สหรัฐอเมริกา , ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.